

ROMÂNUL

ABONAMENTUL:

un an . . . 28— Cor.
 jumătate an 14—
 3 luni . . . 7—
 Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Zrinyi Nrul 1/a.

INSERTIUNILE

se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se înnapoiază.

Adunarea dela Alba-Iulia

16/29 Maiu 1912

Puterea de viață a neamului nostru a creiat o nouă dată de strălucire. Din substraturile adânci ale sufletului românesc a țignit o undă de nebănuite energii morale. Conștiința noastră națională s'a afirmat printr'o temută dovadă de solidaritate și s'a probat înc'odată, că acest popor poate să fie, mai mult chiar decât în trecut, „un codru de arme și de putere”. Un codru frământat de viscol păreau cei peste 20.000 de oameni, în prada însuflețirii viforoase ce i-a stăpânit tot timpul cât a ținut adunarea.

Viziunea poetului: „Un semn ei mai așteaptă...” nu s'a trezit niciodată cu atâta putere în sufletul nostru, ca ieri, în fața adunării dela Alba-Iulia, în fața acelor talazuri întăritate ale mulțimei de popor ce a roit acolo din întreg cuprinsul românesc. Și niciodată în rândurile de bătaie ale unui popor nu s'a văzut atâta dragoste fanatică pentru conducători, ca acolo.

În ciuda revărsărilor de ape cari au înecat ținuturi întregi, în ciuda silințelor ce și-a dat administrația, intimidând pe oameni cu fel de fel de minciuni și amenințări și în ciuda atâtor grele jertfe, adunarea aceasta a reușit să fie, ceia ce nu bănuiau dușmanii noștri: o faptă de eroism național. S'au putut convinge dușmanii noștri, că nu pot să existe piedeci cari să reziste voinței unui neam deștept la conștiința drepturilor firești, că această voință înfrânge orice împotrivire, că înfruntă nu numai urgia omenească, ci și cea a naturii și că, deslănțuită odată, nu-și va găsi punctul de repaos decât în stăpânirea deplină a țințelor spre care tinde. Și s'au putut convinge, că nu pot să existe arme de luptă atât de extreme, încât să nu fie adoptate în scopurile unei lupte naționale conștiente, — ori cât de mari ar fi jertfele reclamate de această luptă, — precum nu pot să existe nici hotărâri atât de extreme, încât să nu fie luate de-un neam cu aspirații lămurite, când potrivnicii lui încearcă să-i latanece în conștiință aspirațiile.

Episcopia gr. cat. ungurească va sfârși prin a intensifica la extrem energiile noastre și plănitorii ei prin a obține rezultatele cele mai diametral opuse celor intenționate. Impulsul vulcanic dela Alba-Iulia va răscoli substraturi largi de energie națională până în cele mai îndepărtate și primejduite ținuturi ale noastre. Trebuie să se gândească dușmanii noștri, că fiecare din participanții adunării e un sol al biruinței noastre morale dela Alba-Iulia, și că poate să devie sol și al biruinței noastre materiale, când ceasul suprem ar bate.

Trebuie să se gândească dușmanii noștri că fiecare din acești soli reprezintă mii de tovarăși de luptă, mii de suflete, în cari conștiința drepturilor noastre va vibra de-acum din ce în ce cu mai hotărâtoare putere. Și gândindu-se la fatalele urmări ce provoacă prin pornirile lor nebune, să recitească dușmanii noștri, împreună cu noi, înc'odată profeticele cuvinte, ajunse azi crezul nostru:

„Vom stânge pe toți păcătoșii cu puterea noastră de vieață. Și vom lupta în rânduri tot mai închegate, prin mii de furtuni ce cearcă să ne risipească. Să cadă chiar cerul asupra noastră noi nu ne vom înspăimânta în lupta pentru limbă și credință. Le vom apăra până la cel din urmă ostaș cinstit, cu îndârjire neînfrântă... toți suntem gata a ne vărsa chiar sângele pentru ea.

„Precum pavază neînvinșă a fost pentru aceste părți cununa de Carpați ce împodobește plaiurile noastre, — un codru de arme și de putere a fost și poporul românesc în paza acestei țări. Vom fi noi încă factori în civilizația europeană. Neamul acesta se va primeni de ticăloși și de mișei. Va elimina din organismul său materiile cangrenoase și va răsări viguros și dornic de vieață”.

Noi credem cu o supremă tărie în adevărul acestor cuvinte!

Insuflețirea.

Chemarea reprezentanților mireni ai bisericei unite a trecut ca un freamăt înviorător dela un capăt al țării la celalalt. N'a rămas nereprezentat la Alba-Iulia aproape nici un ținut românesc. În frunte cu preoții și învățătorii au sosit în prezință și în zorii zilei mari delegațiunii de țărani din Maramurăș, Sătmăr, Sălagiu, Țara Oașului, Câmpia Ardealului, Munții Apuseni, Valea Târnavelor, Valea Secașului, Valea Murășului, Țara Hațegului, comitatul Aradului (Felminiș, Cristaminiș, Bocsig, Siria) etc.

Împozante au fost cu deosebire cetele de țărani din împrejurimea mare a Bălgradului. De cătră Teiuș, Vinț și Șard, se vedeau în zori grupuri nesfârșite de țărani în frunte cu preoții și învățătorii, în rânduri de câte patru.

De cătră Sântimbru mulțimile sunt conduse de dnii: *Liviu Bitea*, director de bancă, *Șerban*, preot din Găltiu, *Frâncu*, preot din Benic și de învățători. De cătră Valea Ampoiului în frunte cu preoții *Totoian* (Chișfalău), *Enea Pop Bota* (Șard), *Andrea* (Ighiu), învățătorul *Dumitreanu* (Șard). De cătră Secaș în frunte tot cu preoții și învățătorii. Țăranii din aceste părți au venit în mai multe grupuri, despărțiți de potopul revărsat asupra ținutului.

Grupurile din jurul Aiudului au trecut prin apă, — unii cu înnotul. Țăranii din comunele Ciumbrud, Săncrai, Tâmpăhaza și Lorint, dimpreună cu preoții și învățătorii lor au trecut prin apă

până'n brâu. Tot așa cei din Meșreac, Peșelia, Căput și Zerieș. Murășul și Târnavele au potopit toate drumurile și numai o însuflețire cu adevărat eroică a putut să înfrunte atâtea primejdii până la Alba-Iulia.

Cu săptămâni înainte se răspândise pe la poalele Munților-Apuseni, că: „Vine bătaie pe Bălgrad, pentru că ungerii vor să schimbe crucile pe biserici”. Perspectiva primejdiei, în loc să-i înfrice, i-a însuflețit așa numai cum pe „moți” îi poate.

Din comunele sătmărene *Botiz* și *Odoreu* preoții localnici *Victor Anderco* și *Coroian Sabin* au adus vre-o 100 de săteni la adunare. Administrația le-a făcut fel de fel de mizerii, ba a făcut presiune și asupra funcționarilor dela căile ferate, așa că s'au încercat cele mai mizerabile mijloace pentru a fi împiedecați țărani. I-au înghesuit în vagoane pentru vite și la o gară, nu departe dela plecare, vagoanele lor au fost desprinse cu scop ca să li-se zădărnicească mergerea la Alba-Iulia. Noroc, că țărani au observat mișelia la timp și și-au prins singuri vagoanele la tren. Un oarecare proprietar din partea locului (*Horváth*) a făcut făgăduință sărbătorească să dea an de an până la moarte 400 cor. bisericei române gr-cat, în caz dacă țărani se vor abține dela adunare.

Și câte încercări la fel nu vor fi rămas neștiute. Notarul din *Cut* (lângă Sebeș) a convocat consiliul comunal anume pe 29 mai, ca țărani să nu poată veni. Și se spune că notarul acesta e român.

Trenurile au sosit cu întârziere. Cu un singur tren, dimineața la patru, au sosit peste 2000 de oameni.

Comitetul de întimpinare, în frunte cu dnii *dr. Fodor*, *dr. Velican*, *dr. Marciac* și *Hurducaciu*, dimpreună cu ceilalți membrii neobosiți, au avut desigur greutăți aproape de neînchipuit. Aldturi de d. *dr. Iuliu Maniu*, sufletul adunării, le revine și d-lor o frumoasă parte de merit pentru succesul moral al acestei zile neuitate.

Pe străzi se vedeau patrulând în permanență vre-o 200 de jandarmi, cari n'au avut nimic de lucru.

Ar fi să mai dăm la acest loc o listă a celor veniți, măcar a intelectualilor — un lucru absolut peste putință însă. La comitetul de învartirare nu s'a anunțat nici a zecea parte din cei veniți, așa că nu putem să dăm decât numele însemnate în lista acestui comitet. Iată-le:

George Pop de Băsești, *dr. Teodor Mihali*, *dr. Stefan C. Pop*, *dr. A. Vlad*, *dr. Alex. Vaida-Voevod*, *dr. Vasile Lucaciu*, *dr. Iuliu Maniu*, *dr. Victor Bontescu*, *dr. Romul Boila*, *dr. Oct. Domide* canonic, *Grigorie Pop* canonic, *Constantin Lucaciu*, *Vasile Goldiș*, *Hașa*, *dr. Coriolan Pop*, *Franc. Hossu Longin*, *Ioan Bârlea Jena*, *Gavril Precup*, *Florescu* (România) *dr. Laurențiu Pop*, *dr. Logim*, *dr. Alex. Aciu*, *George Șuta*, *Nicolae Togan*, *Antoniou Selagian*, *Ales. Halita* vicar Roanci, *dr. Cornea*, *dr. Stefan Moraru*, *Oct. Tobiasz*, *dr. Alex. Morariu*, *dr. Nemeș*, *dr. Cherecheș*, *dr. Micșă*, *dr. Gavrilă Tripon*, *dr. Aurel Nyilvan*, *dr. Ciordaș*, *V. Nițescu* (Gazeta Trans.), „Epoca” *Burileanu*, *dr. Soványi*, *dr. Ilie Barbu*, *dr. Eugen Sâmpetresan*, *Vict. Anderca*, *Iacob Popa* secretar metropolitan, *dr. Vasile Suciu* canonic, *dr. Izidor Marcu*, *dr. Ioan Sâmpălean*, *Eugen Pop Păcurar*, *Stefan Pop*, profesor, *Petrovan*, *Mihail Juga*, *Stoica*, *Sabin Coroian*, *Zehan*, *N. Petru*, *Vict. Ghita* și soții, *Doras*, preot Marmarossziget, *dr. Cassiu Maniu*, *dr. Iuliu Morariu*, *Ariton Popa*, *Gheorghe Muntean*, *Petru Gora*, *Ioan*

Simu, Nicolae David, Părțile Reghinului listă separată, Iuliu Remeie, Vasile Ivașcu, dr. Mariș, dr. Tit Doras, dr. Vas. Chindriș, dr. Salvator Giurca, dr. Suciș și doamna (Hațeg), dr. Candin David, dr. Gheorghe David, Iuliu Montani, Bogdan, Arcadie Crâșnic, Gheorghe Peancu, Danila, protopop, Iovian Andreiu, Benjamin Russu, Vasile Păteas, Ioan Pampu, Ioan Miclea, Gavril Hinteș, Liviu Miclea, Harsa, preot, Mihail Mărieșan, Con. Russu, Liviu Iancu, Gavril Cherebețiu, Vasile Mica, Traian Mihalea, Szilágyi, Ioan Gaș, protopop, Petru Agrășan, Pompiliu Grapini, Ioan Mihălțan, Nicolae Galea, dr. Dobrescu, Avram preot, Demetriu Ciutea, Tit Trif, dr. Ionel Pop, dr. Gregoriu German, Augustin Marcu, Ioan Sântmărean, Emil Ostate, George Stanciu, dr. Dionisie Roman, Anastasie Boiu, dr. Ilarie Holomb, Augustin Cozma, Pomuțiu, dr. Ilie Dăianu, Nic. Aron protopop, Alexandru Șuteu, Victor Bucșa, Florian Gliga, Ioan Florian, Ioan Suciș, Ioan Popa, Vas. Pop, Onisie Russ, dr. Ales. Russu prof. Ales. Papiu, Iuliu Nistor, Eugen P. Păcurar, I. Maior, N. Solomon, I. Macavei, G. Bărbat, Aurel Voda, George Nicoara, Ales. Circa, George Russ, Iustin Poruțiu, Silviu Hețegan, Ioan Dragomir, Ioan Gligor, Vas. Mărginean, Petru Grnia, Oct. Mihălțan, George Oancea, Nic. Muntean, Vas. B. Muntenescu, Nic. Rațiu, Ioan Bărbat, R. Marcu, Sept. Popa, Nic. Marcu, Dr. Gregoriu German, Ioan Bozac preot, Leon Purțiu, Dan. Mălina, Teofil Bocos, Vasile Mișiteanu, Als. Logozar, Valer Verde, Ioan Pastin, Sev. Nistor, Ioan Neagu, Ioan Bechicheri, Petru Cordeș și Ioan Craciun.

Cu toate acestea se va încerca o consemnare a tuturor participanților, mai târziu.

Spre biserică

Sf. Liturghie

Mercuri dimineața Alba-Iulia s-a trezit înundată în valurile mereu sporite ale mulțimei românești, din care streinii dispăreau literalmente. Pe locurile deschise din oraș și din preajma lui, masse compacte de popor „tăbăriseră” spre a petrece noaptea sub cerul liber.

Alte grupuri dornice de a afla știri asupra celor ce vor avea de făcut, roiau spre părțile din centru, de unde credeau că se pot informa.

În timpul acesta, dela barierele orașului sosiau într-una neconținute alte roiri, unele - pornite de acasă cu câte o zi două înainte.

La ceasurile opt, murmurul nedeslușit ce mărire mulțimii îl produce chiar când sunt liniștite începuse să învalui orașul, când clopotele dela vechea catedrală a Bălgradului începură să sune ca un glas de comandă chemând suflarea românească la altar.

Din diferite părți, atunci, mulțimea începuse să se îndrepte spre biserică, unde avea să se oficieze sf. liturghie.

Astfel din grupurile compacte și din cele respirate, ca din niște părae pornite spre aceeaș vale, începuse să se închege un fluviu puternic de popor român, care în câteva minute inundă întreaga vastă suprafață a cimitirului, unde odihnește de donăsută de ani Athanasie.

Din această mulțime numai o infimă parte putu străbate în modesta catedrală a vechii mitropolii de Bălgrad, în care părintele canonic dr. Marcu din Blaj și Iacob Popa au oficiat serviciul divin azistați de diaconi.

Sub plafondul boltit și scund de părea că te copleșește, între pereții strănți cu strimte ferestri lunguiește, prin care raza de lumină cu greu năzuiește a răsbate, poporul acesta, înghesuit până la strivire, într-o căldură înăbușitoare care topește făcliile policandrelor și totuș cucernic și făcut ca în momentele de supremă taină, cu preoții care dădeau glas durerii și speranțelor neamului în trăgănatele și mișcătoarele melodii ale legii noastre românești, rostite cu o putere de expresie care ridică nestăpânite suspinuri din toate pepturile, oferă imaginea cea mai desăvârșită a credincioșilor din primele timpuri care se întruneau în catacombele Romei pentru marea fericire de a proslăvi pe cel răstignit pentru iubirea de oameni.

Un grup de cantori de elită veniți din Blaj, între care veteranul profesor Papiu, în modelări de voci din care se desprindea toată jalea românească adunată în timp de secole de suferință, de aspirații strivite și de iluzii înșelate, trimiteau Celui Prea Înalt Dumnezeuului românilor, care ne cearcă de două mii de ani, glasul de durere, al acestui popor a cărui credință și nădejde, după două mii de ani de cercare se găsește tot atât de proaspătă, de curată, de intensă și de aprinsă ca în primele timpuri.

Mult timp după săvârșirea sfintei liturghii și după ce eșisem afară în aerul liber, în timp ce mulțimea care umpluse întregul spațiu din cimitir și din străzile laterale se mișcă în ritmice unde instinctive, m'a stăpânit armonia trezită în suflet, mișcat ca de un cântec care îl auzi și care te stăpânește fără să-ți dai seamă.

În cimitir pe mormântul lui Athanasie stă depusă o coroană cu inscripția „Nemuritorului mitropolitu, întemeietorul S. Unirii”.

Pe crucea pusă de mitropolitul Vancea stă scris:

Peregrine stai aci și venerază osemintele apostolului Românilor Athanasiu I. Angelu, carele la 29 Ianuarie 1698 consacratu de episcopu și mitropolitu a continuatu actulu santei uniri cu S. Biserica Apostolica romană, început de Teofilu, antecesorulu seu și la complinitu cu Sinodulu mare celebratu la 7 Septembrie 1700 după aceea ca mitropolitu unitu și-a guvernat biserica sua cu zel apostolic până la anulu 1817 candu plin de merite pentru santa Unire și Biserica, pentru Națiune și Patrie, repauzând în Domnulu,

fu înmormântatu aci unde-și așteaptă glorioasa înviere”.

Alături de mormânt o tribună de scânduri frumoasă împodobită cu verdeață a fost improvizată pentru a servi vorbitorilor cari vor lua cuvântul la parastasul de după smiază.

Deocamdată s'a urcat pe ea d. dr. Sâmpălean prof. din Blaj spre a da poporului ce se înghesuiește în jurul ei, lămuriri asupra programei adunării.

„De aici veți pleca în centrul orașului spre Kiosc. Ni-s'a dat voie să ținem adunarea în aer liber. Nu vă grăbiți căci este timp, de altfel fără voi nu se poate face nimica de oarece voi sunteți „pucherea”.

Sunt de părere să mergeți în șiruri de câte patru, să arătați că ați fost câtane viteze și să văză și dușmanii cu câtă înțelepciune se poartă neamul nostru în clipele însemnate ale vieții”.

Indemnurile vorbitorului au fost urmate cu sfioțenie.

Rândurile începură să se formeze în ordine desăvârșită, formând o imensă coloană al cărei cap ajunsese de mult în marele parc al Restaurantului Kiosk, când cele din urmă șiruri din cimitir se puseră în mișcare.

Adunarea I.

La orele zece a. m. parcul orașului este o mare de lume ale cărei valuri eșite din zăgazuri se revarsă în undolații puternice, peste cuprinsul lor prin toate străzile laterale.

Pe estrada din sala Kioscului au luat loc fruntașii mireni și clerici îndelung aclamați. Apariția d-lor Gh. Pop de Băsești, președintele partidului național, a d-lui dr. V. Lușaci și a d-lui dr. Izidor Marcu, canonic din Blaj este salutată cu urale ce nu vor să contenească.

Grupul intelectualilor s'a aranjat mai în preajma tribunei de o parte și de cealaltă. Numărul lor se ridică la peste o mie dar față de numărul poporului este dispărent. Toaletele d-nelor și d-urilor care nu au cruțat osteneții spre a participa din mari depărtări la acest mare eveniment național formează un buchet frumos în mijlocul hainelor negre ale bărbaților.

În față ochiul se scaldă într-o nesfârșită pădure de capete dia care din timp în timp se ridică freamăte puternice ce te umple de emoție.

La intervale dese masa albă și sură formată de îmbrăcămintea poporului este întreruptă de sutele de preoți, cari au venit alături cu turma lor spre a mântui de primejdie o moștenire pe care împună au crescut-o până acum.

Prin zecile de mii de ochi, care scilpesc ca înciri ce te fascinează trece din vreme în vreme câte o undă electrică ce singură ar putea deveni toată ceata de parveniți și de oligarhi degenerați care făuresc legi călcătoare de dreptate în parlamentul Budapestei.

Amintire

Din nemțește după V. Chlavacchi

Acum e o băbușcă gârbovită; doar numai ochii vineți ce călă prierinos și tăietura fină a profilului mai tradează urmele frumuseții dealtădată. Oamenii-i zic castelana cea smintită, căci o zărești stând ciasuri întregi la fereastră balconului uitându-se pe drum în sus și'n jos, par'c'ar aștepta cu dor pe cineva. Uncori îi rid ochii de bucurie, dă vesel din cap, se pleacă cu jumătate trupul peste fereastră, vrînd par'că să trimită un ultim salut cuiva ce cetește în colțul uliții, și multă, multă vreme apoi își flutură batista în semn de adio. În strada, de obicei pustie nu-i nimeni căruia să-i poată fi închinată aceste salutări.

Fu locuiesc peste drum ș'am fost adesea martor la ciudățeniile acestea. Altfel, în toată purtarea ei nu mai e nimic bătător la ochi. Geamul balconului, pe care numai rarori îl părăsește, e împodobit bogat cu tot felul de plante și flori ale anotimpului. O yad adesea udându-și florile. Obrajii acia încadrați de păr alb, cu ochii vioi și cuminți, cari numai câteodată privesc descurajați în gol — mi-a trezit compătimirea. De sigur a cetit aceasta de pe fața mea, căci ne-am împrietinit și ne salutăm ca doi cunoscuți vechi, când ne vedem.

Nu de mult o văzui șezând pe o bancă. Era o dupăamiază mândră de vară târzie. Fire argin-

ții alunecau prin aer; paserile ciripeau în crengele castanilor, a căror fructe lucioase, întunecate, scăpând din coaja pe jumătate crepată, acopereau jur împrejur pământul. Copiii se jucau cu ele. Vecina mea urmărea zăbind jocul vesel al copiilor. Salut și m'așez lângă ea pe bancă.

„Copiii — copiii”, începuse dânsa, „când te auzi la ei și-i auzi rîzînd, par'că simți că 'ntinerești. N'am decât obicei să mi-i închid și-mi văd aievea, vie, copilăria, mă văd mergînd cu abedarul la școală”.

Îi răspunsei, că'n viața noastră, bucata de timp dintre floare, rod și vestejire e atât de scurtă, că trecerea nici n'o observăm și la vederea vieții, ce pururea întimerește, ne pare adeseori numai un vis, când ne aflăm în amurgul zilelor noastre. Ce bine îți face să vezi împrăștiate în anotimpurile vieții omeniești, bobocii primăvărâteci, florile și fructele omenirii, căci la vederea pomului vecinic verde, simți și tu mai puțin că ești o frunză vestejă ce stă gata să coboare la sânul pământului tată. În folul acesta câștigă viața faptură și durată numai prin amintirea vie.

La vorbele aceste tresări și dete apoi din cap în semn de aprobare: „Da, da, amintirea”, zise mai mult pentru sine, „jaici zace totul. Toată înțelepciunea vieții constă numai în a lucra totdeauna așa, ca amintirea aceluia lucru să-ți fie plăcută; căci fapta unei clipe rele, ne costă adeseori ceasuri și zile de muștrări chinuitoare, în cari pururea se repetă în noi dorința, de-a nu fi săvârșit fapta acelei clipe niciodată. Mie, cel

puțin, totdeauna mi-a mers așa. Câte nopți nedormite nu m'a costat în tineretea mea o faptă nechibzuită, o singură vorbă grea și încă luni mai târziu, în mijlocul norocului chiar, se ivea deodată fantoma aceluia moment nefericit și toată veseliea mi-se spulbera. De acoca, tot ce numim noi oameni noroc și mulțămire, nu-i nimic alt decît o amintire lipsită de muștrări”.

I-am răspuns vecinei mele, că observarea aceasta, în general dreaptă, se adevărește numai la persoane sensibile. Firi mai robuste au puțin de a face cu aceea muncă de Sisif a plăcutelor aduceri aminte”.

„O, nu crede”, se grăbi a'mi răspunde. „Păi și afacerile și îndeletnicirile noastre zilnice aceleași, sunt în stare să aducă mii de lucruri, care ne urmăresc și ne preocupă mai departe, atunci când ne-așezăm la masă, sau în așternut așteptînd să vie somnul. Sigur, miile aceste de amintiri amuțesc iar și nu ne mai tulbură poate niciodată. Cele vesele, însă da, acelea alcătuiesc sufletul nostru, magazinul cu provizii, care cu atât devine mai bogat, cu cât ne împărtășim din el mai mult”.

„Și sunt atâtea amintiri frumoase, pe care căința și disgestul nu le poate schimba întru nimic — amintiri, ce nu stau în legătură cu riva și patimile noastre, de pildă o călătorie frumoasă — un apus de soare — o operă de artă, aleasă-contemplări și plăceri lipsite de dorințe — ai disgestul nu poate”.

„Până ce vine accea mare aducere aminte

D-nul dr. *Al. Vaida*, face apel către mulțime, să deschidă loc pe seama Maramureșenilor și mării depărtări și cu cele mai mari jertfe, cuvântările.

Cel dintâi orator e d-nul deputat dr. *Șt. C. Pop*. D-sa e salutat ca entusiaste ovații, cari durează minute întregi. Vorbește din mijlocul mulțimii, ridicat pe nasă. Îndată la început d-nul Pop dovedește că singur poate să stăpânească cu glasul mulțimea enormă. D-sa stărnește un entuziasm de nedescris și regretăm a nu putea da astăzi decât fragmentar cuvântarea d-sale vibrantă de cea mai intensă însușește.

Smerit stan — spune d-sa — în fața acestei mulțimi, pentru că prin voi, fraților însuși Dumnezeu își spune voința. Un uragan s'a îndreptat împotriva bisericii noastre românești. Oameni cari n'au nimic cu Dumnezeu și cu biserica, oameni cari în vremile cele mai grele l-au tăgăduit pe Dumnezeu, vor să izbească cu săcurea în temelile casei lui Dumnezeu. (Nu-i vom lăsa!) Nu la lumina soarelui, ci în ascuns, ca să nu ne putem apăra. Dar oamenii puși în fruntea bisericii noastre i-au prins pe acești hoți. Deputații naționaliști au prins cei dintâi de veste și noi ne-am grăbit să luăm măsurile de apărare. Am convocat în Budapesta o conferință a cărturarilor bisericii. Acolo s'a hotărât ținerea acestei adunări a bisericii unite. Voi ați venit acum să mărturisiți cu noi împreună.

Biserica noastră s'a întemeiat când Roma n'avea în Ardeal decât două biserici. Am fost sentinelele Romei noi, aici în Ardeal. Noi am adus învățăturile ei, dar ce a fost recunoștința? Marele *Inocențiu Micu-Clein* a trebuit să se sbuciume o viață întreagă și să moară prin streini. Guvernul a făcut și atunci cele mai îndârjite împotriviri și dacă i-ar fi stat în libertate, biserica unită n'ar fi trăit decât vre-o 10—20 de ani.

S'au ridicat fi mari din sânul bisericii noastre, și ei au apărut-o cu viața lor, întărind-o mereu. Azi biserica noastră e una din cele mai puternice biserici. Au încercat dușmanii să-i sguindă temelile, dar au dat de zidul piepturilor noastre. Episcopii noștri, în frunte cu mitropolitul și-au făcut datoria, în toate timpurile, respingând pe dușmani. Au fost papi, ca *Pin al IX-lea*, care a respins și el uneltirile dușmane. Azi mână în mână cu presa semită vor să încerce un nou asalt asupra noastră, căci își fac părere că poate am adormit, ne-am ticăloșit și vor reuși să pună mâna pe tezaurul nostru. Mă închin vouă, iubitorilor frați, căci eu toții vă dovedii azi apostoli trei ai bisericii românești. Voi știți să urmați pilda strămoșilor voștri, cari au știut să adăpostescă cu tăria lor sufletescă biserica. Ei au înțeles și trebuie să înțelegem și noi că biserica asta e leagănul naționalității noastre. Nu în lupanarele din Budapesta trebuie să se hotărască soarta ei, ci prin

voința noastră. Am păcătuit și nu am ascultat de strămoși, cari ne ziceau: să nu dați degetul vostru dușmanului, căci el va cere mâna voastră întreagă. Noi am învățat ungurește și ei cred că acum pot să ne ia și sufletul. Se înșală însă, pentru că biserica noastră e cel mai puternic adăpost pentru sufletul românesc.

Doi din cei mai mari bărbați și fraților noștri gr. orientali, *Titu Maiorescu* și *Nicolae Iorga* au recunoscut și ei acest adevăr. (Citează din *T. Maiorescu* un frumos pasaj care ne-a scăpat, apoi din *Iorga*: „Credeau că prind mâna Papei și în loc să prinză mâna Papei au prins mâna strămoșilor romani, cari aduceau, împreună cu amintirea lor o întreagă civilizație”. N. Rom. Nr. 17 din 1910.)

D. Ștefan C. Pop vorbește încă pe lung mereu intrerupt de izbușirile de însuflețire ale mulțimei. Cuvântarea d-sale sperăm s'o putem da în curând în întregime. La sfârșitul cuvântării d-sale face propunerea de a se constitui biroul adunării în modul următor.

Președinte dintre mireni: *Gheorghe Pop de Băsești*.

Președinte dintre clerici: *Dr. Izidor Marcu*. Vice-președinți dintre mireni: *Dr. Teodor Mihali* și *A. Cosma*.

Din cler: *Vicarul Morchiș* și *vicarul Halifa*. Netari mai mulți însă, al căror nume nu putea fi auzit în învălmășeala de graiuri ce sărbătoreau pe cei aleși.

Vorbirea președintelui adunării.

În mijlocul unei manifestații, care umezește mulți ochi, venerabilul președinte al partidului nostru național, ajunge cu greu la cuvânt. Dă rostește următorul discurs de deschidere:

Venerat Cler și Iubiți Frați,

Vă mulțumesc din toată inima pentru înalta onoare de care m'ați împărtășit prin votul D-voastre.

Onoarea aceasta este cu atât mai mare cu cât întrunirea aceasta a noastră cuprinde în simul seu întreagă Provincia bisericească gr. cat. de *Alba-Iulia* și *Făgăraș* în cel mai larg înțeles al cuvântului atât ca număr și valoare a reprezentanților ei, cât și ca teritor.

Vă salut deci cu toată căldura inimii mele în aceasta cetate istorică. Vă salut în locul acesta sfințit prin cele mai scumpe tradiții naționale și bisericești ale neamului românesc. Aici în aceasta cetate a *Bălgradului* a fost vechea reședință a metropoliei noastre! Aici și-a ținut fericitul arhieru *Atanasie* cu clerul său soborul cel mare, în care înainte de aceasta cu 200 de ani și mai bine au făcut unirea noastră cu sfânta biserică a Romei! Cetatea aceasta este leagănul credinței și a bisericii noastre! La umbra ei odihnesc osâmintele părințești ale primului nostru arhieru unit! Numele cetății

acesteia *Alba-Iulia* îl poartă cu mândrie mitropolia noastră până azi!

În ce alt loc s'or fi putut țineca întrunirea noastră de astăzi, dacă nu tot în această veche cetate a *Albei-Iuliei*, unde cu sufletele încălzite, cu sufletele înălțate prin aceste tradiții scumpe și sfinte, să aflăm calea și mijloacele potrivite pentru apărarea sfintei noastre biserici de cea mai mare primejdie, din câte au întâmpinat-o dela începutul ei până azi, de primăjdia, ce o amenință din partea așa numitei episcopii greco-catolice maghiare.

Aici, în acest loc sfințit ne-am adunat, ca să ne inspirăm dela marii noștri învățați, ca să invocăm spiritele marilor noștri arhieru și a celorlalți fruntași ai bisericii noastre. Dela ei să împrumutăm tărie și lumină pentruca să putem combate acest atentat monstruos pornit în contra bisericii noastre naționale.

Este un lucru foarte trist, că înființarea unei episcopii nu pot să o evaluez decât de un atentat, dar înființarea episcopiei greco-catolice maghiare este pusă la cale astfel, încât acesta este calificativul cel mai blând, ce îi putem da, pentrucă ea e plănuită direct ca o armă contra ființei noastre de români, având o țintă de tot strădind de menirea adevărată a bisericii lui *Christos*.

Episcopia greco-catolică maghiară este astfel plănuită, că ea are să cuprindă un anumit număr și dintre parochiile ținătoare de provincia noastră bisericească sub cuvânt, că în cele parochii credincioșii greco-catolici ar fi maghiari. Prin supunerea lor la noua ierarhie, lipsel spirituale ale acestor credincioși s'ar putea împlini mai bine și ar fi scutiți de pericolul de a fi romanizați.

Cam acesta ar fi scopul mărturisit al noii episcopii. Altul trebuie să fie însă scopul adevărat al acestei episcopii, scopul rezervat, pe care cei cari pun la cale lucrul acesta să șfiesc a-l mărturisi.

Altul trebuie să fie scopul acestei episcopii, pentru că maghiarii greco-catolici nu au fost nici odată și nu sunt nici astăzi. Credincioșii bisericii noastre, cari vorbesc limba maghiară sunt frați de ai noștri, sunt sânge din sângele nostru, cari în urma vitregiei împrejurărilor și-au pierdut limba maternă română. — Afară de sfânta liturgie, toate slujbele și predicarea cuvântului dumnezeesc li-se îndeplinesc acestor credincioși în limba vorbită de ei, așa încât în privința aceasta întru nimica nu sunt în situație mai nefavorabilă decât catolicii latini.

Dar ei se mărturisesc de români și sunt mulțumiți în biserica românească.

Spre ce scop și pentru cine se plănuește această biserica nouă? Ea se plănuește pentru noi toți cu menirea de a servi politica de maghiarizare între români.

Din punct de vedere al mântuirii sufletelor, biserica aceasta precum nu e reclamată astăzi din partea nimănui, astfel nu va fi reclamată nici în viitor.

întrebarea ei chinătoare ce mereu, mereu se repetă: Pentru ce ai făcut așa? Mai lesne ți-ar fi fost ție de făceai altfel”. — Depănăm apoi gândul acesta până'n noapte, târziu, și un oias dacă ne fură somnul, ne urmărește chiar și în vis aceea la ce ne-am fost gândit. În visul nostru îi dăm altă înfățișare, dar simțim că nu-i cea adevărată. Și o singură amintire de acestea e ca știuca în lacul cu erapi. Cu lăcomie sălbatecă înghite toată bucuria, tot farmecul ce mi-a agonisit trecutul”.

Ea și duse bat sta la ochi, în cari se cetea iarăși acea expresie de durere ce mă mișcase adeseori când o priveam dela fereastră.

Apoi cătă la mine lung și mi zise: „Vrei să știi ce m'a tulburat așa? — Am cetit adesea în ochii d-tale o sinceră compătimire. Știu, eu sunt o ființă ciudată. Lumea mă ține de smintită, și dacă i-aș spune eu lumii, din ce cauză mă port așa, atunci cu atât mai vărtos ar credo că s'mintită. Dar d-ta o să mă înțelegi. Povestea-i simplă de tot. Eu am fost odată fericită. O fericire fără dis gust, fără îndoieli, fără căință. Noi crescusem laolaltă, ne-am trăit împreună anii copilăriei, iar când părinții săi muriră, a plecat și el în lume să și întemeieze o existență, să caute norocul — pentru mine. Înainte de-a pleca ne-am mai privit odată în ochi — d-o făgăduință nu mai era nevoie. Și anii trecură. Eu îmi purtam închis în inimă norocul, sigur, nebănuind de nimeni. Și el se întoarse aducând acel noroc așoptat cu atâta siguranță. În scurtă vreme eram bărbat și femeie. Ne jucam ca doi copii și născu-

ceam mereu cuvinte nouă de desmierdare. Și din săptămâni se făcură luni de miere, iar din luni, ani plini de noroc. Pleca dimineața la birou și venea la amiază, după prinz pleca iar și numai sara se întorcea acasă. Și ori de câte ori pleca, mă uitam după el dela fereastră balconului și atâta-i tot trimeteam saluturi până ce se pierdea la cotirea străzii. Și sara la șase ceasuri, când se întorcea, atunci aparțineam unul altuia cu totul. Atunci ceteam sau îmi povestea din călătoriile sale; vorbea de oameni și lucruri limpede și convingător. Eu simțiam, cum toată lumea aceea a lui se revărsa în sufletul meu și tot ce în jur de mine se afla poleia cu dragoste și bunățate. Și în scurt timp părerea lui despre lume era a mea, și mă simțeam mândră în stăpânirea unei lumi atât de mari și de frumoase.

Dar într'o zi, fără să ne dăm seama ce facem, ne certarăm. Motivul era neînsemnat. O carte scrisă de o femeie, despre femei. Noi femeile credem a fi totdeauna drepte, când purcedem cu asprime față de alte femei. El judeca blând și gânditor. N'ar fi să se atribuie totdeauna individului meritul, când educația și bunăvoința formează un sentiment puternic în jurul virtuții, care în alte pături ale societății e atacată de lipsă, mijloace de seducere și pilde rele. Fatalitatea voise s'alunece iar în cercul de idei al mediului din care mi primisem vederile mai înainte. Din vorbă în vorbă m'aprinsei tot mai mult și ne certarăm.

Și el era iritat, se plimba prin odaie în sus și în jos și nu se putea hotărî să plece. Nu

voia să ne despărțim mănioși. Eu ședeam în colț pe divan, plecată peste o broderie și nu ziceam o vorbă. El se lupta cu sine, că oare să nu spună un cuvânt de împăcare — n'aveam decât să ridic capul, m'ar fi cuprins în brațe și neînțelegera s'ar fi sfârșit cu un lung și înfocat sărut; dar nu, nu voiam să scape așa ușor; trebuia să zică ceva, trebuia să mi doze dreptate, să mă roage de iertare — l-auzeam cum umblă în sus și'n jos prin odaie și scoate eiasul; trecuse deja de mult peste timpul obicinuit. În sfârșit își luă pălăria și bastonul, s'apropie de mine și mă sărută apăsător pe frunte, fără să zică o vorbă. Eu nu mi-am luat ochii de pe lucru și n'am zis nimic. Inima mi bătea cu putere. El se îndreptă spre ușă — zăbovi — altădată totdeauna îl petreceam până afară, azi nu m'am mișcat din colțul divanului. În fine aud clășța închizându-se o putere magnetică mă trase acum cătră fereastră — dar nu, trebuia să fiu tare, să nu mă dau învinsă și să nu mi îngenunchez mândria de femeie ș. m. d., vorbării nebune ce le aveam totdeauna la îndemână ca ustfel de prilejuri. Acum a coborât scara — acum trebuie să jasă pe poartă — sar de pe divan — acum îndată e în colțul uliții și nu l mai văd apoi — am să îl privesc de după perdele — într'adevăr, apucă pe cealaltă parte a străzii — se uită sus — să m'arăt oare — acum se întoarce — îmi sare inima din loc — dar nu, s'a oprit iar, cătă dureros la geam — lung-lung — îl văd de după perdele — apoi clatină din cap și dispăre încet la cotirea străzii. Deodată o ne-

Ne vom afla față în față cu o instituțiune care sub firma bisericeii greco-catolice maghiare și fiind împărțită de toate bunătățile ce le poate da un guvern, va servi de refugiu pentru toți scâpătații, va aduna în sinul său toate sufletele slabe și cu ajutorul acestora se va vâri pretutindenea printre șirurile noastre. Nimenea dintre noi să nu se amăgioscă și să nu creadă, că e scutit de acest pericol, pentru că dacă nu astăzi, apoi în viitorul nu tocmai depărtat, în aceeași măsură va fi expusă cutropirea acesteia țara Făgărașului ca și Bihorul, și Bănatul ca și săcuimea.

Și procesul acesta va avea un spor cu atât mai mare, cu cât biserica noastră va fi lipsită pe rând de toate favorurile, de toate condițiunile de viață atârătoare dela puterea publică.

Iată, onorată conferință care este scopul adevărat al bisericeii greco-catolice maghiare. Ea este considerată — și cu drept cuvânt — ca un triumf al politicii de maghiarizare al guvernului. Toată presa liberală, care altcum înființarea unei episcopii ar înregistra-o simplu între noutățile zilei, scrie nesfârșite imnuri de preamărire la adresa celor ce au știut să clădească un stâlp atât de puternic pentru statul național maghiar. Opinia publică maghiară, chiar și aceea, care nu este catolică, până și ovreii jubilează pentru acest succes patriotic al guvernului.

Aceștia sunt onorată conferință cei cari vorbesc sincer, cari spun adevărul; aceștia ne arată peste orice îndoială care este scopul episcopiei greco-catolice maghiare.

Cine să nu fie convins despre acea, cumcă, episcopia greco-catolică maghiară e menită să servească ca mijloc de maghiarizare, să cutropască limba și ființa noastră românească?

Cine nu vede că prin plănuita episcopie se calcă întregitatea bisericeii noastre, se calcă în picioare drepturile limbii românești în biserica noastră, drepturi garantate atât în actul unirii cât și în Bulla despre restaurarea Metropoliei? și se face s'îl credincioșilor noștri ca fără voia și dorința lor să treacă în sinul unei bisericeii, care e alta și deosebită de biserica noastră?

Onorată conferință!

Preasfințiții noștri arhieriei au apreciat pe deplin primejdia, ce amenință biserica noastră din partea plănuita episcopii greco-catolice maghiare, și la rândul lor au făcut tot ce ce se putea aștepta dela ei pentru ca să scape neatinsă de aceasta vijelie corabia ce o cărmuiesc.

Se putea oare, ca noi fi și membrii acestei bisericeii să nu sărim în ajutorul arhieriei noștri, să nu dăm expresiune sentimentelor noastre de indignare și de revoltă în fața acestui atentat pus la cale cu atâta viclenie?

Numărul atât de impunător al D-voastre e dovadă, cumcă glasul celor ce au conchiesat aceasta conferință a răsunat ca o trâmbiță de arhanghel, este dovadă cumcă toți credincioșii români greco-catolici sunt adânc pătrunși de mărimea primejdiei și că toți sunt gata în tot momentul să sară întru apărarea celor mai scumpe comori ale noastre.

spusă durere îmi sfășie inima. Îmi vine s'alerg pe stradă după el, să-i cer iertare. Dar la ce bun, căci nu l-aș mai putea ajunge. La întoarcere, însă, am să-i cad de gât și-i mărturisesc cât am fost de proastă. Mă îmbată gândul acesta. Acum îmi apără deodată frumos și femeesc, a face pasul dintâiu; și cum ușurează, cum răsplătește simțul de ați fi învins îndărătnicia — abia pot aștepta să dobândesc asupra-mi această biruință. Și cum s'a luptat cu el sârmanul! Voia să se întoarcă, dar vezi, nu se putea, căci el îmi îmbiase cel dintâin sârutul și eu nu i-l'am întors. Cum am putut fi așa de rea, așa de crudă!

Treceau ciaturile, treceau — eu tremuram să-l văd odată întors. În sfârșit iată timpul când trebuia să vie și acum fiecare minut mi-era un chin.

Minută se scurgea după minută; tâmpile-mi svăcneau, vedenii sălbătice mi-s'alungau pe dinaintea ochilor — am cerut informații; ieșise din birou la ora obișnuită? — Ciaturile de tortură — de-odată aud glasuri înăbușite — glasuri străine — năvălesc afară, aproape nebună, și iată mi-l aduc — pe targă! — Ținuse calea unor căi sferiați, scăpase oameni dela moarte, dar a fost căleat în picioare zdrobit.

A mai deschis odată ochii. Să mă fi cunoscut oare? I-am sărutat ochii, i-am șoptit toate dul-

Cu deplină mândrie pot constata, cumcă glasul acestei conferințe este în toată puterea cuvântului glasul întregii provincii metropolitane greco-catolice de Alba-Iulia și Făgăraș, care este chiar glasul întreg neamului românesc, care e chemat să discute asupra acestui atentat și să desvâlească înaintea celor competenți adevărata lui față.

Nu ne îndoim, că acțiunea aceasta a noastră va avea darul de a preveni la timp primejdia. Și dacă cu toate acestea din motive neîntârătoare de noi și contra speranțelor noastre, episcopia maghiară totuș se va înființa, atunci putem asigura pe ori și cine cumcă turma cuvântătoare reprezentată la aceasta conferință se va preface într'un val neadormit, care nu va afla repaos până nu se va scăpa de acest vrăjmaș de moarte al ei.

Astfel întrunirea noastră de astăzi după voia lui Dumnezeu e chemată a se înșira între epocarele evenimente ale bisericeii noastre legate de cetatea Alba-Iuliei.

Salutând cu tot dragul pe toți cei prezenți și mulțumind fraților credincioși ai bisericeii surori românești pentru că a ținut să ridice adunarea noastră prin prezența lor — declar conferința deschisă.

Discursul dlui Gh. Pop de Băsești e întrerupt aproape după fiecare frază de izbucniri entuziaste.

Alte vorbiri

Vorbește apoi canonicul dr. Domide din Gherla. Cu multă vervă și elocvență d-sa lămuirește adunării însemnătatea religioasă a adunării și la sfârșit spune să trimitem omagii domnitorului, capilor bisericeii unite și papei.

Urmează d. dr. Gavriil Tripon din Bistrița. D-sa la sfârșitul cuvântării propune alegerea unei comisii de o sută de membri, care comisie să pregătească hotărârile ce vor trebui să fie aduse în adunarea de după amiază.

Mai vorbește încă părintele dr. Vasile Luca-ciu, care într'un avântat discurs face o sinteză a vieții bisericeii unite și la sfârșit invită poporul să meargă la celebrarea parastasului întru amintirea episcopului Athanasie.

Vorbirile aceste, dimpreună cu toate câte s'au mai vorbit, vor fi publicate în întregime.

Parastasul pentru odihna sufletului lui Athanasie.

Organizatorii marelui congres național, au ținut să-și amintească și de acela care acum 199 de ani, făcând actul unirii a prevăzut cu o luciditate atât de surprinzătoare eventuala schimbare a politicii religioase a acelora de care avea să lege o însemnată parte a neamului său și a ținut să puie astfel pentru păstoririi care l'au urmat și urmașii lor, — dimpreună cu obligația de a ținea pentru toate timpurile legământul făcut și pe care

el știa că neamul său din moment ce l'a primit îl va ține — și posibilitatea pentru dânsii de a-l anula de îndată ce celalalt contractant nu se va mai ține de el.

Parastasul a fost oficiat de către d-nii Dăianu protopopul Clujului, Solomon al Ludoșului, canonicul Radu (Lugoș), asistați de d-nii diaconi, Iacob Popa și dr. Al. Rusu.

După terminarea lui părintele protopop Dăianu a ținut o lungă și insuflițită predică luând drept temă minunea pogorării sf. duh în sf. Rusali.

D-sa a arătat marea importanță religioasă a acestei minuni prin care I. H. a voit să sfințească limbile făcând din ceace era un blestem în vechiul testament, o binecuvântare.

În legătură cu aceasta d-sa arată importanța graiului național în biserica și face un interesant istoric al creștinismului la români, descriind în cuvinte pline de avânt soarta neamului românesc, care spune d-sa, a fost trimis de Dumnezeu aici în această cetate spre a propaga și menține creștinătatea și spiritul latin.

Arată urgia popoarelor care au trecut peste aceste țărâni năzbind toate spre Roma, a cărei faimă ajunsese până în fundurile cele mai nepătrunse ale Asiei și cum în decursul acestor vremi am pierdut limba strămoșească din biserică.

Vorbește de unirea realizată de Ioanițiu, împăratul românilor și al bulgarilor, apoi de dominațiunea limbii slave în biserică și mai târziu a celei grecești mai ales în principate astfel că sufletul național a tănjit sub haină străină de firea noastră a acestor limbi.

Descrie suferințele românilor, peraceuțiile politice și dureroase ce au urmat pentru neamul nostru din partea calvinilor acum 200 de ani și cum Unirea a venit nu numai pentru a ne împărtași de drepturile religiei catolice dar spre a ne repune în comunitatea latină de care fusese rămpărțită de o mie de ani, provocând astfel redeșteptarea națională și înflorirea acestui neam amorf.

Făcând unirea, spune d-sa, am luat tot ce este bun și numai ce e bun.

Face apoi o invocare a spiritului lui Athanasie și unele considerații dogmatice asupra unirii terminând cu îndemnul de a ține la legea și limba românească.

Al doilea vorbitor la parastas a fost d. dr. Sâmpălean.

Din cauza orolor înaintate și a soarelui care dogoria fără de milă, d. Sâmpălean, a ținut să întrebe asistența dacă mai este dispusă să-l asculte.

Publicul a răspuns afirmativ și bine a făcut căci distinsul profesor din Blaj, este un orator remarcabil care a răsplătit cu prisos obozala mulțimei.

De statură înaltă, cu figura energică, tăiată în linii mari, oferind o adevărată înfățișare de ofițer, d. Sâmpălean evoacă amintirea acelor căptați creștini din rândurile preoției noastre, care au pus spaima în șirurile armatelor maghiare din anul 1848.

Cuvântarea d-sale rostită cu toată înălțimea concepției ce o inspiră într'un stil într'adevăr popular, presărată cu izbucniri de un humor sănătos și cu comparații pregnante a fost savurată de mulțimea care nu se mai sătura ascultându-l.

O rezumăm în cele de mai jos foarte palid din cauza imposibilității de a lua note în picioare.

*

D. Sâmpălean:

Episcopia gr.-cat maghiară ce se pregătește este o mare pagubă.

Dar dacă noi am fi bărbați am putea să o punem din nou să adoarmă somnul de veci din care a fost scoasă.

Când dușmanii noștri trăiesc pentru dânsii și românii trebuie să trăiască pentru el. Să fim și noi excluz viști. Fiecare cu ale sale. Noi românii cu ale noastre.

Unii sunt de părere că toate bisericile duc la mântuire și că deci din orice biserică ar face parte tot un ar fi. Astfel, zic dânsii și biserica franceză și cea spaniolă toate te bagă în raiu pentru că toate păzesc poruncile lui Dumnezeu.

Toate spun să inbești pe aproapele, toate orlonă să te păzești de păcate, să îndeplinești virtuțile creștine. Dar eu spun că nu sunt toate una și aceiaș.

Și tu ești om și altul om. Dar tu ești Toader, el este Ion.

Astfel și fiecare biserică își are deosebirile ei, notele ei, podoabele ei pe care alta nu le are. Astfel biserica noastră gr-cat. unită păstrează toate poruncile care au și celelalte biserici creștine dar ea își are haina și podoabele care sunt numai ale ei.

Una dintre aceste podoabe este că din toate bisericile catolice cari stau sub ascultarea papei, din 193 de mil. de cat. numai noi avem dreptul de a ne ruga lui Dumnezeu în limba noastră. Această limbă n'o putem lăsa după cum de pildă un cutare Ion să zicem nu-și poate schimba fața lui cu care l-a născut mamă-sa.

Și apoi chiar de am putea nu voim pentru că limbă mai dulce ca a noastră nu există.

Și pentru această limbă orice român, în orice clipă trebuie să fie gata să moară.

Dar de biserica noastră se țin și alte unelte. Vedeți numai aci în Blaj câte școli avem, pe lângă școli mai avem Domeniul ș. a.

Și acuma e caldă povestea și nu ne lăsam. Dar iată că o veni vremea și unul s'o certa cu preotul, altul cu nu știu mai care și s'ar strecura și printre voi oameni și vor spune. Iacă veniți cu noi, la biserica maghiară (voci: Nici odată) și notarul și solgăbirul și judecătorul toți vor ține cu tine și eclezia vor împărți-o în două și școala și biserica (voci: Ne dăm sângele mai bine decât să le lăsam), și cu timpul s'o vârf între noi zizania și dușmănia și ne-om pierde limba și ne-om sfâdi ca orbii noi români cu români.

Asta vor ei. De aceea umblă să ne răpească biserica.

Dar să zicem că noua biserică gr-cat. mag. este mai bună ca a noastră. Dar iacă biserica asta-i a noastră, ea e mama noastră.

Și asta ar merge ca și când cineva ar avea icoana maică și un altul ar vrea să-i ia icoana spre ai da altă icoană străină. Dar icoana maicii nici pentru una de împărăteasă nu o poți da.

Dar biserica aceasta a noastră mai are și altă podoabă. Ea se poate mândri, că a deșteptat poporul nostru la cunoașterea de sine.

A fost odată un episcop cel mai mare din câți a avut biserica noastră până astăzi. El nu se uita numai la crucea din față ci la cea din spate. El ținea la poporul lui și pentru dragostea limbii și a neamului său el a murit departe de scaunul său și de neamul său.

Ei bine această biserică a noastră care singură are această mândrie tocmai ea acuma să-și lase copiii ei să fie răpiți de dușmani?...

Vorbitorul de mai nainte a invocat spiritul lui Athanasie.

Eu invoc spiritul lui Inocențiu Micu, episcopul care a stat pentru poporul său și spiritul sfântului papa Leon. Cum se face, că toate ziarele luterane și calvine se bucură de această episcopie?...

Dragii mei!

Când Roma ne-a dat biserică și neatarnare, ne-a dat lucru așa cum este azi. Și măcar, că degetul nu face cât ochiul, el este încă al meu și nu voiesc să mi-l taie. Și de aceia noi voim, ca biserica să rămâie așa cum este.

Dar, oameni buni, ca să nu pierdem ceea ce avem atârnă mult și dela voi toți.

Voi nu trebuie să uitați, că lucrurile mari nu se fac prin vorbe numai, ci prin jertfe.

Gata la jertfă orișicând să fiți voi poporul. Preoți cu crucea în frunte să fie preoții.

Astfel uniți preoți și popor putem ingenunchia ori ce putere precum altă dată biserica a ingenunchiat pe un împărat.

Astfel trebuie să fim și noi.

Să vă aduceți aminte în fie ce moment de cuvintele pe care un papă le-a spus unui împărat

român: „Vos genere et sanguine et nomine romani estis”.

Voi sunteți după neam, după sânge și după nume romani.

Să fiți și voi ca strămoșii voștri. Noi suntem un neam ca pământul hodinit. Abia de o sută de ani începem să rodim, nu suntem istoviți și nu trebuie să ne lăsam față de neamuri îmbătrânite.

Așa să ne ajute Dzeu.

Urale și ovații îndelungate.

Masa comună.

Toate birturile și restaurantele din Alba-Iulia gem de lume românească. Pretutindeni tarafurile cântă doine din Munții-Apuseni. O mare parte dintre oaspeți, între ei membrii comitetului național iau masa împreună, pe spațioasa terasă dela restaurantul din parc. Și ceremonialul parastasului tot dăinuiește încă și partea covârșitoare a publicului așteaptă cu nerăbdare ședință de după masă, trebuind să plece cu trenurile de seara.

În resturpuri străbate din parc un puternic de glasuri bărbătești. Sunt cântăreții sătmăreni din comunele Botiz și Odoreu. Ei cântă pe-o melodie străbătută de accente religioase cunoscutul cântec sărbătorire „Să trăiască”. Deodată un glas stentoric covârșește învălmășala și pătrunde limpede până departe în piață. Recunoaștem cu toții vîntura de alamă a glasului d-lui Goldiș și grăbim cu toți în spre parc. Abia acum înțelegem că brații români sătmăreni improvizează o entuziastă manifestație în cinstea d-lui Goldiș, a cărui înfățișare marțială dominează acum terasa. D. Goldiș le mulțumește în cuvinte avântate. Le spune, în numele fraților noștri gr. orientali, că legăturile de sânge dintre noi sunt cu mult mai puternice decât să poată fi distruse prin încercările de-a ne desbina ale vrășmașilor. Când legăturile aceste ar fi serios amenințate, nu 20 ci peste 200 de mii de români vor sări ca un singur om întru apărarea lor și atunci nu ne vom mîrgini la simple protestări. Din Maramurăș și până la Porțile de fier, din Carpați și până în Marea Neagră va vui atunci furtuna indignării noastre.

D-nul Goldiș, în jurul căruia acum stau vre-o 5 mii de oameni spune apoi că aceia primejdie a început să se abată pe la periferii (Hodmezövásárhely) și asupra bisericii gr. or. și arată necesitatea solidarității naționale dintre cele două biserici surori. D-sa este prelung sărbătorit.

Involuntar lumea regretă că la adunare n'a putut să remarce prezența unui număr mai mare de frați gr. orientali, — se dumiresc însă cu toții gândindu-se că la o manifestație similară a fraților gr. orientali, frații gr. cat. n'ar da nici ei un mai mare contingent de public.

La stăruința publicului mai ia cuvântul după d-nul Goldiș, inimosul preot al Dorolțului d-nul Constantin Lucaciu. D-sa improvizează o cuvântare străbătută de adânci fiori de dragoste pentru popor și închină pentru conducătorul poporenilor din Botiz și Odoreu, părintele Victor Anderco.

Adunarea de după amiazi

La orele 3 d. a., în prezența unui public, de data asta numai de vreo 16 mii — o parte din cei veniți din depărtări trebuind să plece la amiazi — d. Gheorghe Pop de Băsești deschide din nou adunarea.

D-l avocat Romul Boilă dă citire telegramelor sosite dela cei împiedecați a participa la adunare. Au sosit vreo 60 de telegrame. Dintre arhieriei a salutat adunarea numai episcopul Orăzii dr. Demetriu Radu. Abia la citirea telegramelor apare că revărsările de ape au împiedecat pe zeci de mii de inși. Telegrama părintelui episcop Radu e primită cu înșuflețite ovații, tot așa și celelalte telegrame. Ca să apară în toată mărimea lor pro-

porțiile entuziasmului ce a cuprins pe credincioșii bisericii unite în aceste vremi grele, publicăm la vale toate telegramele sosite:

Telegrame

Nestrămutată încredere având întru vitalitatea măreței opere a părinților noștri dela 1700, implor darul Domnului peste cei ce au alergat cu însuflețire în vechea și istorica cetate Alba-Iulia pentru apărarea drepturilor bisericii gr-cat. românești, și doresc ca ostenelele lor să fie cât mai bogate în roduri menite a promova interesele spirituale ale credincioșilor noștri și mărirea neamului românesc.

Episcop Demetriu Radu.

Năsăud. Implorăm binecuvântarea atotputernicului Dumnezeu asupra lucrărilor meetingului. Aderez la hotărârile lui. Sperez întru învingerea adevărului și a dreptății.

Dr. Moșil.

Băsești. Prin morbul preotesei mele împiedecat de a participa la epocalul meeting, salut adunarea aderând la toate hotărârile.

Preotul Baliban.

Făgăraș. Împiedecați de adunarea municipală nu am putut lua parte. Salutăm adunarea și luptei începute îi dorim tot succesul aderând, la toate concluzele ce le veți aduce.

Ioan Popu, Ion Dejenariu, Nicolae Solomon, Alexandru Șerban, Valeriu Nigrea, Traian Păcală, dr. Pandrie, dr. Negrea, Vasu, Al. Vasu, Șerban, dr. Popescu, Martin Jiga, dr. Vasu, Beluțiu, Nichita, Bas. Vasu, Ion Fulicea, I. Stanciu, M. Recean, Aurel Borzea, dr. Paguba Lazar, Comșa Nicolae, Borzea, dr. Șenchea.

Sătmar. Cu sufletul suntem acolo. Înainte! Vom învinge. Trebuie să învingem căci cu noi este Dumnezeu.

Poporul gr-cat din Petea.

Sătmar. Nu mitră ci dreptate cerem.

Clericii sătmăreni.

Brașov. Vă dorim cea mai strălucită izbândă în lupta mărețată pentru apărarea drepturilor limbei noastre strămoșești. Dumnezeu să vă ajute. Saftu, Oniț, Vecerde, Dima, Lengeru, Pop, Bogdan.

Abrud. Românii din Abrud și jur, salutăm adunarea pentru apărarea bisericii române unite, dorind izbândă deplină.

Brașov. Salutăm frații întruniți pentru apărarea limbei și a bisericii.

„Gazeta Transilvaniei”.

Buteni. — Salutăm adunarea cu aderență și ne supunem hotărârilor aduse pentru mântuirea limbei românești.

Augustin Szantó, paroh, dr. Ioan Pap, avocat, Salustiu Barbul.

Nimigea ung. — Salutăm marele meeting și aderăm la concluzele aduse.

Preoțimea și poporul român din tractul Becleanului.

Rétay și Benedek

Intreprindere industrială de artă bisericască, sculptare de amvoane, altare și statui, — aurire și decorație de biserici.

Budapest, IV., Váci-utca 59. (saját ház).

În atelierul nostru se execută: altare, amvoane, presbiterii, bănci, rame pentru icoane și tot ce este necesar la împodobirea bisericilor. — Odăjdii, prapore, potire, candelabre, sfeșnice, etc. etc. — Altare vechi se auresc și se renovează. — Liferează statui sfinte, icoane, cruci lucrate artistic, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

Vulcan. Neputând participa salut adunarea, aderez la hotărârile ei; numai peste trupurile noastre vor trece în sanctuarul națiunii.

Dr. Nicolae Brânzen.

Biserica-albă. Aderez la hotărârile adunării istorice de azi.

Dr. Tit Mălai.

Székásfalva. Poporul credincios din Săcașișu protestează cu toată tăria sufletului său creștinesc și românesc împotriva știrbirei provinciei noastre mitropolitane și aderează concluzelor aduse de adunare.

Din încredințare: Domsa, paroh.

Karlsbad. Salutăm adunarea, aderăm concluzelor, dorim învingere dreptății.

Ioan Șerban, protopop, Nicolae Nyilvan, curator.

Lugoj. — Impiedecați prin potopul ce s'a năpustit asupra noastră prin esundarea Timișului regretăm că nu putem lua parte la adunarea pe care o salutăm în credința izbândei.

Dr. Izidor Pop, Dr. Vălean, Dr. Braniceu.

Oravița. — Impiedecat a lua parte în urma sistării comunicației, salut pe aceasta cale mărețea adunare. Să se risipească dușmanii bisericii noastre.

Dr. Liviu Cigărean.

Dej. — Neputând participa aderăm la concluzele conferinței. — Matei Pop, Iacob Marga, preoții Ocnei; G. Martian preotul Cheșeiului de jos; A. Mureșan preotul (indiscifrabil); A. Ciurdărean preotul Seliștei.

Reuniunea filială din districtul Botcăului salută adunarea și aderă la concluze. Boroș.

Românii din comunele Murfatlar, Alacap și Nazarcea din Dobrogea, salută cu mândrie pe frații lor întruniți la Alba-Iulia spre a se chibzui pentru a-și apăra biserica, limba și naționalitatea și roagă pe Dumnezeu să le dea curaj și să le inspire soluția cea mai puternică spre a-și realiza sfântul scop pentru care se luptă.

Beclean. — Consimțind întru toate cu hotărârile adunării mărețe dorim ca glasul poporului român asupra să triumfeze asupra uneltirilor dușmane.

Dr. Pavelea, Ion Chereșteșan; Făgărășan; Dr. Căitil; Rebrean, Dr. Balinț etc. etc.

Aiud. — Impiedecat de boală aderez la hotărâri și succes cauzei noastre drepte.

Dr. Emil Pop.

Gherla. — Poporul român din Fizeșul Gherlei aderează la toate hotărârile aduse întru apărarea bisericii noastre naționale.

Teofil Vlăduțiu, preot.

Brașov. Aderând la hotărârile adunării dorim cauzei sfinte și drepte a obștei românești izbândă deplină.

Petru Pop, Popa Tunarul, Ioan Săbădean, Iosif Moldovan, Traian Florian.

Brașov. Pentru dulcea noastră limbă românească și pentru sfîntenia bisericii românești aflați în românii din aceste părți tovarăși de luptă neînfricată totdeauna. Protestăm contra ruperii cu puterea a poporului românesc de limba și de biserica strămoșilor săi. Să strigăm în lumea largă să ne audă lumea călă, domnitorul și Dumnezeu, ce nedreptate s'a făcut. — Comitetul comitatens.

Dr. Lenger, dr. Stravoi, dr. Moga.

Sărmășag. Impiedecat de greutatea celor 82 ani ce-i port din darul lui Dumnezeu, regret că nu mă pot prezenta, — cu sufletul sunt însă în mijlocul vostru. Dumnezeu dreptății ajute cauzei noastre drepte spre izbândă.

Gavril Volda, protopop.

Feneșul săsesc. Boinav fiind, doresc izbândă drepturilor strămoșești.

Isaic.

Varalmaș. Poporul din valea Almașului, aparținător protopopiatului Almașului, protestează energic contra dismembrării metropoliei gr.-cat. de Alba-Iulia.

Emil Petran, paroh.

Hidalmaș. Cu sufletele suntem prezenți. Aderăm la toate concluzele. Pentru poporul din Fizeș

preotul Șerban.

Cluj. Salut adunarea. Lupta pentru neam și lege este luptă eroică. Nu putem pierde când și Dumnezeu e cu noi.

Podobă.

Graț. Cu însuflețire ne alăturăm la lupta pentru limbă, biserică și neam.

Românca din Graț.

Vamfalău. Salutăm din depărtare cu respect pe apărătorii și luptătorii bisericii, neamului, oftând ca Dumnezeu să ajute dreptății.

Dragoș preot, Sabo preot în Bicsad.

Crasna. Simțim durerea neamului când îi este periclitată limba și integritatea bisericii. Ne declarăm solidari cu concluzele aduse de meetingul din Alba-Iulia, întru apărarea acestor clenodii, protestând solemn contra dismembrării parohiilor de către provincia noastră mitropolitană. În numele românilor din Crasna:

Moldovan protopop, Flonta, Padina, Orian, Oltean, Iuhas, dr. Dragoș, dr. Pinteș, Oroș, Jelurean.

Câmpeni. Jertfim o scurtă viață pentru apărarea bisericii și națiunii. Trăiască adunarea. Ne identificăm cu protestul.

Meseriașii români din Câmpeni.

Căpâlnaș-Mănăstur. Din încredințarea tuturor credincioșilor bisericii gr.-cat. din Cornia, conștie de nedreptatea ce ne pregătesc vrășmașii atotând la știrbirea mitropoliei prin introducerea silnică a unei limbi streine în scumpa noastră biserică, protestăm solemn și întru toate ne alăturăm la concluzele aduse de adunarea din 29 maiu. Sus să avem inimile.

Al. Marica preot, Torisa jude comunal gr.-ort. cantor, Pop curator.

Gherla. Protestăm contra atentatului îndreptat asupra bisericii noastre naționale; salutăm adunarea și aderăm la toate hotărârile. Curatoratul bisericii gr. cat. din Gherla:

Augustin Iuliu Pop.

Năsăud. Uniți în cuget și'n simțiri ca apărătorii legii strămoșești, vă trimitem salutul nostru frățesc și aderăm la hotărârile marelui adunări de azi.

Intelectualii din Năsăud.

Bicsad. Țara Oașului, parohiile Trip, Călinești și Lechința aderează la adunare și primesc decisiunile.

Mirișian.

Reghinul-săsesc. Aderez cu trup cu suflet la concluzele meetingului. Cauza noastră sfântă să triumfeze.

Sever Barbu.

Diciosânmartin. Prin revărsarea apelor impiedecați de a lua parte salutăm adunarea urând izbândă în lupta sfîntă.

Laurențiu Pascu protopop, Ioan Anca, dr. Virgil Radeș, Victor Maior, Ioan Duma, Nicolae Todoran, Vasile Pop, Nicolae Pop, Emil Călugăr, Ioan Todoran, Nicolae Muntean, Iuliu Anca, Simion Anca, dr. A. Simon, Dănilă, Beșu, Mușlea, Mitrofan, Meșian.

Gherla. — Regret mult, că din motive sanitare nu pot participa. Aderez la toate hotărârile aduse întru apărarea bisericii noastre naționale.

Iuliu Pop.

Mocrea. — Cu sufletul suntem și noi de față Mocrenii.

Șimleul-Silvaniei. — În mijlocul vostru sum atletul neamului cu sufletul și rugăciunile dela sfântul altar. Cine isbește în limbă, isbește în religione ca în două surori gemene. Să învingă cauza sfântă.

Barbulovici vicar.

Câmpeni. — Inteligența română din Câmpeni condamnă atentatul proiectat contra bisericii și națiunii. Salută adunarea și primește concluzele aduse.

Boroșinou. — În numele comunei noastre în regi protestăm în contra înființării episcopiei gr. cat. maghiare, întrucât este în detrimentul limbii noastre materno. Ne asociem adunării mari din Alba-Iulia solidari cu rezoluțiile aceleia. Urâm izbândă.

Comitetul.

Căpâlnaș-Mănăstur. — Aderăm din toate simțirile la concluzele oficiale.

Institutul Răureana.

Jibot. — Fiind, prin întreruperea comunicației impiedecați a lua parte la adunare, aderăm la concluzul votat de meeting.

Cocian, avocat, Todoran, E. Pap, Pușcaș.

O adresă entuziastă, în scrisoare, a trimis avocatul C. Meseșianu din Șimleu.

Papfalău. — O indescifrabilă telegramă dela protopopul Tamaș.

Șeica-mare. — Dela Nicolae Arcoția, medic.

Bardul de Câmpie. — Dela preoții Gligore Pop și Dumitru Tamaș.

Panticeu. — Aderăm cu tot sufletul la hotărârile adunării. Dumnezeu ajute.

Parohia Dârgea, Valeriu Popescu, Iuliu Todoran învățător, Simion Tamcea, Alexandru Cozma, Ilie Șandru, Vasile Stan, George Dugan, Simion Dregan, Ioan Stanci, George Persia.

Graț. — Cu însuflețire ne alăturăm la lupta pentru limba bisericii și a neamului.

Românimea din Graț.

Vama. — Salutăm din depărtare cu respect pe apărătorii și luptătorii bisericii și a neamului cu adânc oftând ca Dumnezeu să ajute dreptății.

Dragoș paroh, I. Szabo paroh în Bicsad

Someșu-mare. — Credincioșii greco-catolici din parohia Culcia Chiorului (Kóvaikölessé) protestează cu toată tăria sufletului lor creștinesc și ro-

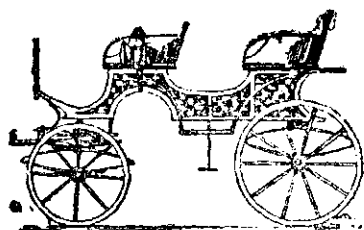
Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula,

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară.

Temesvár-Gyárvaros,

Háromkirály-ut 14. sz. (Casa proprie).

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări de bransa aceasta, cu prețurile cele mai moderate — Prețurent gratis și franco. — Tot aici se pot căpa obnibuse pentru 6 persoane, cară funebre, felurite căruțe »landaner« cu prețuri moderate.

mănesc contra știrbirei provinciei noastre metropolitane și aderează concluzelor adunării.

Din încredințare: V. Butean preot,
N. Medan curator.

Crașova. — Impedecându-mă întreruperea circulației trenurilor, nu pot participa. Consimțind aderez.

Virgil Pop preot unit al Gerliței.

Au sosit apoi adrese de protestare aproape dela toate comunele primejduite prin episcopii maghiară

Partea cea mai mare a acestor proteste are textul următor:

In hoc signo (+) vinces.

Dumnezeu cătră Constantin cel Mare, contra păgânului Maxențiu.

„Nos genere et sanguine Romani”.
Ioanișu regele bulgaro-român, cătră Papa Inocențiu III.

Preasfinției Sale Papa Pii al X-lea.

Protest-aderență-rugare.

Subscrișii români greco-catolici din parohia Chieșd—Kövesd, dieceza Gherlei (Ardeal—Ungaria), în interesul binepricteput al mântuirii sufletelor, în interesul bisericii, al catolicismului în orientul Europei, în cel al sfântului Scaun Apostolic de Roma — în interesul umanității, al rasei latine, al vîngrosului neam românesc și cel al statului ungar — acest mozaic de limbi și naționalități, care chiar se află în fața răspântiei istorice — *Noi mântuitorii din agonie ai catolicismului din Ardeal și Ungaria și pilastrii de granit și pururea credincioși augustei dinastii catolice!* „nos genere et sanguine Romani” — noi fiii Romei, cu câtă reverință, cu atâta bărbăție și neînduplecare romană-românească, protestăm sărbătorește, sus și tare în fața sf. Scaun Apostolic și în fața Mamei-Roma, declinând răspunderea pentru urmări, și

Cerem sprijin contra străduirii de știrbire a integrității provinciei noastre metropolitane de Alba-Iulia și Făgăraș, contra estradării și anexării cerute a vreunei parohii, ori și numai a unui suflet din neamul românesc, fie că i-s'a furat limba, fie că o vorbește, la plănuita dieceză gr. cat. maghiară, aceasta punte în munte spre calcenizare și prin aceasta spre maghiarizare, — și

protestăm contra tractării miltărești a mării noastre corp episcopesc pe aceasta temă
aderăm și ne declarăm solidari cu toate concluzele meetingului din Alba-Iulia convocat la 29 maiu în cauza episcopiei gr. cat. maghiare, — și în urmă

cerem

și ca suflete, și ca oameni, și ca români, și ca cetățeni leali, secul și apărarea sf. scaun apostolic contra tendinței de a fi tractați sub cvantitate negligeabilă și material bun de exploatat politicește și bisericicește!

Protestăm! Aderăm! Ne rugăm!

Dat în Chieșd la 25 maiu.

Semnăturile.

Au trimis adrese de protestare comunele: Corond și filiata, Ser, Baromlac, Szegényág, Ujtoz, Chieșd, Sighetul Silvaniei, Bicaz, Bobota, Samson, Eima, Girolt, Rodna-veche (ca peste o mie de iscălituri), Iloa-mare (cu 500 de iscălituri). Vizsiloaş. Paří, Dindeleag, Cosma-almaş, Hotvan, Iojib, Someshzdate, Pişcari, etc.

Discursul d-lui Maniu.

Președintele anunță la cuvânt pe d-nul dr. Iuliu Maniu Când d-sa, despre care toată lumea știe că e sufletul adunării, își face apariția pe estradă — izbucnește o furtună de ovații, care nu conținește minute întregi. Potolindu-se talazurile de capete, d-nul Maniu rostește un discurs mare, care va trăi de sigur cât amintirea acestei zi de însemnătate istorică. E un vast și clar expozeu al

chestiunii acest discurs, pe care nu putem să-l dăm azi decât în schiță fugară, rămânând să-l publicăm întreg zilele următoare.

D-nul Maniu vorbește în numele comisiei de o sută însărcinată cu elaborarea proiectelor de hotărîre, precum și cu elaborarea unui vast memoriu al credincioșilor bisericii unite.

Comisia — spune d-sa — a stat sub impresia zilelor grele prin cari străbatem. A văzut că neamul românesc și în special biserica română unită e periclitată azi ca niciodată dela întemeierea ei. În vremuri de grea răspundere în fața viitorului e o datorie morală supremă să ne adunăm, să opunem greutatea vremurilor, greutatea voinței poporului nostru. Adânc emoționată de succesul adunării, de prezența a peste 15 mii de oameni, comisia a găsit că planul înființării episcopiei gr.-cat. maghiare constituie un temerar atentat asupra, nu numai a bisericii unite, ci și a drepturilor neamului românesc întreg. Pătruns de convingerea asta, comisia a elaborat un proiect de hotărîre, conținând indicațiile pentru pararea loviturii.

De 40 de ani și mai bine guvernele acestei țări streine de doleanțele și dușmane aspirațiilor noastre, aplică mereu cele mai cutezate lovituri, așezămintelor noastre. Am fost cuprinși de revoltă în fața celei mai noi lovituri, cari se îndreaptă acum chiar împotriva temeliei bisericilor noastre, împotriva drepturilor ei autonome. Vor dușmanii să rupă 104 comune românești, cu 76.000 de suflete, din organizația noastră bisericească. Vor să lipsească de biserica lor națională și să-i peardă pentru toate timpurile pe atâtea zeci de mii de suflete românești. C'o singură trăsătură de condei vrea guvernul să ștergă 76.000 de oameni din cartea neamului românesc. (Întreruperi: Mai bine să murim cu taji de-odată!) Noi să strigăm că nu ne învoim odată cu capul! (Strigăte: Să mergem la Roma!) Nu ne învoim să ne fie scoasă din altarul strămoșesc limba noastră și să fie înlocuită cu una streină. (Protestări viforoase). În contra voinței mitropolitului nostru, lupul vrea să între în staulul nostru. (Un glas: Mai bine să tuibe acolo în pădure!)

Vorbește frumos despre încaputurile bisericii unite. În clipa asta istorică — spune — am păcătuit să nu citim documentul de unire, ca să se vadă cum au înțeles o înaintașii noștri. Citește istoricul document iscălit de Atanasie și de proto-popi.

(Pașajul, în care se spune, să nu cuteze a se îndupleca pe voia guvernului ungar nici împăratul și nici papa o subliniat de strigăte de: Să nu cuteze!)

Au dreptul demnitorul și papa să facă oricât de multe episcopii, dar n'au dreptul să bage în sufletul nostru suflet unguresc. Pentru că dacă ar încerca asta, noi am rupe pecetea documentului, așa cum a spus Atanasie. (Viforoase aprobări). Noi avem lege făcută chiar de papa (Ecclesiam Christi) și încadrată în constituția țării noastre. Se spune în această lege, că nici o comună a bisericii noastre nu poate fi ruptă fără învoirea noastră.

D-nul Maniu citește paragrafii referitori din bula papală datată la 26 noemvrie 1853.

Dupăce mai lămurește pe lung drepturile bisericii propune următoarele hotărâri:

Rezoluțiunile

luate în congresul românilor gr.-cat. uniți cu Roma.

I. 1. Având în vedere, că înființarea noiei episcopii gr.-cat. maghiare, prezentată la Roma ca o episcopie gr.-cat. cu limba grecească, nu o îndreptățește nici istoria și nici lipsele sufletești ale așanumișilor gr.-cat. maghiari.

2. Având în vedere, că înființarea noiei episcopii gr.-cat. maghiare o osândește scopul bisericii lui Hristos, de a nu face din biserică un instrument politic de desnaționalizare și de siluire și o osândesc și interesele generale ale bisericii: de a păzi pacea și buna înțelegere între credincioși și de a încunjuira frecările religioase, congresul e de convingerea, că înființarea episcopiei gr.-cat. maghiare pentru multele rele, cari pot urma din cauza ei, e primejdioasă.

3. Având în vedere, că prin înființarea plănuita episcopii gr.-cat. maghiare, chiar și în forma contemplată de guvern, se calcă în picioare drepturile rezervate de strămoșii noștri cu prilejul unirii lor cu Roma: de-a rămânea în ritul și limba noastră românească și că prin ea se vatămă și drepturile date și garantate din partea Sf. Scaun și primite din partea noastră: de a fi totdeauna îngremiași la provincia gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș și astfel vatămă integritatea teritorială a provinciei noastre metropolitane, congresul protestează contra înființării acestei episcopii gr.-cat. maghiare, așa, precum e contemplată de guvernul maghiar.

II. Decide a trimite un memoriu în înțelesul acestor rezoluțiuni la Sf. Scaun apostolic din Roma și exmite o deputațiune constătoare din membrii biroului congresului la Înalt Preasfințitul domn arhiepiscop și mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș, d. dr. V. Mihali, pentru a-l ruga să înainteze acest memoriu la S. Scaun.

Tot această deputațiune va ruga pe I. P. domn arhiepiscop și mitropolit cu împreună cu Preasfințiii arhieriei sufragani să conducă în timpul cel mai apropiat un pelerinaj la Roma.

III. Pentru îndeplinirea hotărîrilor luate, congresul exmite o comisiune de 50 membri, care va avea să iee toate măsurile necesare și legale întru apărarea drepturilor autonome ale bisericii române gr.-cat. unite cu Roma și pentru păstrarea limbei românești în această biserică, chiar și în cazul dacă episcopia plănuită s'ar înființa.

Hotărârile comisiei sânt adoptate c'o enormă însuflețire. În deosebi alegerea comisiei pentru luarea măsurilor legale cu scop de a se apăra drepturile bisericii unite, chiar și în cazul, când episcopia ungurescă s'ar înființa.

Terminând, d-nul Maniu face apel ca să lupte cu toții mai mult pentru limbă și lege decât chiar pentru viață. Dacă pașii noștri n'ar da totuș rezultatul dorit, să facem jurmîntă că nu vom lăsa să ni-se smulgă din suflet credința.

Președintele: Mulțumește d-lui Maniu pentru frumosul discurs și dă apoi cuvântul d-lui Vaida.

D. dr. Alexandru Vaida este primit cu aceiaș viforoasă însuflețire ca d. Maniu. Mulțimea flutură mii de pălării în aer și ovațiile nu vor să mai conțenească.

D. Vaida cetește timp de aproape trei sferturi de oră Memoriul ce se va trimite la Roma. Terminând cu citirea talmăcește pe larg înțelesul memoriului. Discursul d-lui Vaida ni-l rezervăm pentru un număr apropiat al ziarului nostru.

Urmează:

Di C. Lucaciu, părintele Dorolțului, într'o caldă cuvântare care aprinde sufletele și aduce lacrimi în ochii fiecăruia, arată prigonirile îndurate de legea noastră în toate timpurile și țaria cu care înaintașii noștri au registat mântuind comoara străbună de picire.

Aceia care astăzi și-au uitat limba românească au rămas cu sufletul și mai mari alipiți de sufletul neamului. Din Sătmarul cel mai greu primejduit 56 de proteste s'au îndreptat până acuma spre locurile unde se face dreptate.

Nu am trimis acolo petiunile noastre fraților pentru a cere milă ei ne-am adresat pentru a cere drepturile noastre.

Căci orice român are dreptul să trăiască în legea părinților săi, în legea care i-a mângăiat neamul 20 de secole și nici o putere nu are dreptul să-l smulgă dela ea spre a-l vinde alteia.

Sfârșind d. Lucaci face un tablou sguđuitor al suferințelor sătmărenilor invocând adunarea să le stea totdeauna în ajutor. Mișcătoarea cuvântare a părintelui Const. Lucaciu, care va apare în extenso într'un număr viitor, pronunțată cu o admirabilă dicțiune și cu o voce puternică a făcut o profundă impresie a fost des întreruptă de aplauze, iar la sfârșit au izbucnit îndelungi ovații.

Pentru realizarea rezoluțiunilor Congresului și pentru sprijinirea cauzei bisericii noastre împotriva atentatului guvernului d-sa propune să se

aleagă o comisie de 50 de persoane care se aprobă prin aclamații.

Iată persoanele alese:

Gh. Pop de Băsești, dr. A. Frâncu, dr. Francisc Hossu Longin, dr. I. Maniu, dr. Vasilie Romonczay, dr. Dem. Kiss, dr. Izidor Pop, dr. D. Sabo, dr. T. Mihali, dr. Ioan Cherecheș, dr. G. Tripon, dr. Ioan Mihali, dr. T. Dragoș, dr. Șt. Darabanț, dr. Boilă, dr. C. Steer, dr. Cor. Pop, dr. Ioan Ciurdar, dr. Șt. C. Pop, dr. V. Bontescu, dr. C. Velican, dr. I. Marciaș, dr. Gh. Pop, dr. Ioan Harșa, Al. Halița, I. Valea, dr. V. Lucaciu, C. Lucaciu, Gheorghe Șuta, R. Marchiș, Al. Pop, prot., Il. Boroș, Victor Anderco, S. Coroian, prot., M. Cuvidar, O. Domide, Gr. Pop, dr. V. Suciuc, dr. Marcu, N. Solomon, dr. C. Bulcu, Sam. Ciceronescu, I. Boroș, Iacob Radu, dr. V. Balea, Ieromonahie Leon Manu, dr. Șt. Roșian, dr. I. Sâmpălean, dr. I. Coltor, dr. V. Bojor, dr. Vas. Moldovan.

Ca încheiere d. Șt. C. Pop a adresat în numele adunării frumoase cuvinte de mulțumire dlui Gh. Pop de Băsești spunând că ziua de azi e o răsplătă a eforturilor de 60 de ani la care d-sa a avut o mare parte.

Foarte mișcat d. Gh. Pop de Băsești a răspuns spunând că se simte fericit că a putut vedea o adunare de atâtea mii de români atât de conștientă și de devotată idealului național.

După aceasta un formidabil „Deșteaptă-te române” cântat din mii de piepturi porni ca o furtună dominând prin bubuitul său puternic bubuitul cerului.

Cu puterea de improvizație ce-l caracterizează pe distinsul avocat de Hațeg s'a și folosit de împrejurare pentru a face o introducere în legătură cu aceasta.

Fraților, o credință primită dela strămoși și care s'a dovedit îndreptățită spune, că bubuitul cerului la sfârșitul unei lucrări înseamnă, că acea lucrare a fost primită de Dumnezeu și că ea va izbândi.

Și acuma când cerul bubuie după lucrările noastre s'au isprăvit putem spune că dreptatea noastră va învinge.

In cele câteva pasagii ce d. dr. V. Bontescu a rostit și care au servit să ne arate cât de mult au pierdut ascultătorii prin capricioasa întorsătură a vremii d-sa a scos în evidență în chipul cel mai precis adevăratul caracter al congresului dela Alba-Iulia care a fost un congres de apărare a limbii și naționalității române.

Voi a spus, d-sa reprezentăți aci neamul românesc întreg pentru că lupta noastră nu este luptă pentru un interes particular bisericesc, ci luptă pentru păstrarea neamului. La lupta aceasta toți românii de pretutindeni și de orice confesiune sunt interesați.

In cuvinte pline de avânt, d-sa a arătat că naționalismul este mai presus decât anumite raporturi profesionale.

Făcând apel la sentimentele de jertfă ale adunării d-sa a spus că drepturile nu se dau nici odată de pomană ci se capătă evocând pilda lui Horia care a fost tras pe roată.

Ploaia care începuse să cază ca un potop a întrerupt cuvântarea și mulțimea rămăsese nemișcată nevoind să se depărteze.

Omagii de aderență.

Din adunare s'au expediat următoarele telegrame:

Eminentissimo Cardinali Merry del Val

Roma

Vaticano.

Fideles e Clero et laicatu Provinciae metropolitanae Alba-Iuliensis in hac ipsa Transylvaniae antiqua et celeberrima civitate hodie numero amplissimo pro tuendis iuribus Ecclesiae romanicae ab Apostolica Sede solemniter concessis et approbatis in publico comitio congregati summa cum veneratione filiale nostrum obsequium ad pedes beatissimi patris deponentes atque paternam ejus tutelam entice efflagitantes humiliter apostolicam imploramus benedictionem. Decisiones comitti proximis diebus Sanctae Sedi substernentur.

Georgius Pop, Izidorus Marcu,
comitii praesides.

Arhierilor bisericeii unite telegrame de textul următor:

Clerul și poporul din provincia de Alba-Iulia și Făgăraș, întrunit în număr de circa 15000 în Alba-Iulia pentru apărarea drepturilor acestei provincii, se alipește cu toată dragostea, precum în trecut așa și acum de Excelența (Ilustritatea) Voastră, cerând arhieriasca binecuvântare, vă mulțumește pentru ostenețele susținute întru apărarea acestui Sion.

Gheorghe Pop de Băsești.

Dr. Izidor Marcu.

Cancelariei aulice.

Viena.

Preoții și poporul român din provincia mitropolitană gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, întemeiată din îndurarea Majestății Voastre, întruniți în Alba-Iulia, în număr de circa 15 mii, îngrijăți pentru viitorul acestei mitropolii, în urmă plănuitului noii episcopii gr. cat. din Ungaria, plină de încredere și supunere, tinând cu tărie și pe mai departe în întregitatea bisericeii noastre, la firea și constituțiunea ei și la libertatea deplină a cultului în limba sa liturgică românească, asigurate prin legile fundamentale ale iubitei noastre patrii, supunem omagiile noastre de fidelitate la treptele înaltului tron pentru a cărui înaltă strălucire atât părinții noștri, cât și noi înși-ne, nici o crutare de sângele și avutul nostru nu am făcut și nu vom face nici în viitor.

Gheorghe Pop de Băsești

Dr. Izidor Marcu

președinții congresului.

INTERNE

Programul desvelirii statuei lui Cuza-Vodă.

Iată programul oficial al serbărilor pentru desvelirea monumentului ridicat domnitorului Cuza la Iași.

Sâmbătă, 26 maiu v. — In ajunul desvelirii monumentului lui Cuza, sâmbătă 26 maiu, se va face un pelerinagiu la Ruginoasa la mormântul lui Cuza. Vor lua parte toți fruntașii orașului Iași și numeroase alte persoane.

Duminea 27 maiu v. — M. S. Regele și AA. LL. RR. principii Ferdinand și Carol vor sosi la Iași cu un tren special duminea 27 maiu la orele 9 dimineața. M. Sa Regele și principii se vor duce direct la mitropolie, unde se va oficia serviciul divin cu un Te-Deum, pentru odihna sufletului marelui domnitor. Conform dorinței exprimate de M. Sa Regele și ca un act de deferență pentru memoria marelui domnitor, Suveranul va merge pe jos, împreună cu toată suita, dela mitropolie și până în piața Unirei unde e așezată statuia. Acolo într-o tribună specială, M. Sa Regele înconjurat de AA. LL. RR. principii Ferdinand, Carol, de d-nii miniștri și notabilitățile orașului, va asculta iar un mic serviciu divin, după care se vor pronunța discursurile întocmite pentru aceasta. In fața tribunei regale va fi altă tribună pentru familia marelui domnitor și a doamnei Elena Cuza, și pentru familiile celor patru sfetnici Mihail Kogălniceanu, Negri, Crețulescu și general Florescu.

Discursurile. Toate discursurile vor fi scurte și pronunțate în ordinea următoare: După M. Sa Regele va vorbi dl Grigore Ghica-Deleni, președintele comitetului statuei. D-sa va încredința după aceea monumentul d-lui primar al orașului Iași. Dl primar va mulțumi în numele orașului. Dl profesor Al. Xenopol va vorbi în numele u-

niversității din Iași. Vor mai vorbi: un țaran, un student în numele studenților și dl colonel Manolescu-Mladin, în numele veteranilor foști militari sub domnia lui Cuza. După terminarea discursurilor vor defila diferitele societăți cari vor depune coroane la picioarele monumentului. M. Sa Regele, AA. LL. RR. principele Ferdinand și principele Carol, precum și persoanele oficiale se vor retrage în palatul mitropolitan, unde vor fi găzduiți, iar poporul îmbrăcat în haine de sărbătoare va juca „hora unirii”, în sunetul muzicilor militare pe piața Unirei.

Plecarea M. S. regelui. Seara la ora 9 orașul Iași va fi splendid iluminat și se va face o mare manifestație și retragere cu fanfare. M. Sa regele va părăsi Iași tot dimineața, 27 maiu, rămând în capitala Moldovei AA. LL. RR. principele Ferdinand și principele Carol.

Luni, 28 maiu v. — Se va da în aleile grădinei Copou un mare prânz țărănesc, pe iarbă verde, prânz la care vor asista fruntașii orașului Iași. D. dr. Bogdan, rectorul universității și președintele comitetului organizator, a dispus, pe cât posibil, ca studenții și studente, d-ne și d-șoare din înalta societate, să ia parte la acest prânz, îmbrăcate în costumul național românesc. Cu începere dela 2 d. a. muzicele militare vor cânta în oraș, iar la grădina Copou, frumos împodobită și luminată, se va da o serbare populară câmpenească ce va ține până la 12 noaptea. Pe de altă parte d. dr. Bogdan împreună cu studenții, va organiza un festival artistic și popular la teatrul Național dela Iași, una din podoabele aceluia oraș.

Din comitatul Sibiu. In 3 iunie a. c. u va ține adunarea generală ordinară de primăvară a comitatului Sibiu. In aceeași zi la orele 8 dimineața va avea loc consultarea obicinuită a clubului municipal român, în localul casinei din Sibiu. N. Ivan, președinte. Dr. L. Borcia, secretar.

Proiectul de reformă electorală al lui Lukács. Ziarul „Zeit” publică în n-rul său de ieri proiectul de reformă electorală, pe care Lukács s'a-l fi prezentat lui Jusztih cu ocaziunea tratativelor urmate mai în urmă între cei doi bărbați politici. Acest proiect deosebește 5 categorii de alegători, și anume:

I. Actualii alegători, cari vor vota și în viitor în cercurile în ale căror liste electorale sunt introduși.

II. Aceia, cari au terminat o școală medie, sau o școală civilă, respective academie militară, și au implinit 24 de ani.

III. Aceia, cari au terminat școala primară, pot arăta atestat despre 6 clase, au implinit 30 de ani și locuiesc de un an cel puțin în aceeași localitate. La această categorie de alegători se numără:

1. Funcționarii publici și funcționarii particulari, aplicați stabil la societăți pe acțiuni ori la altfel de societăți.

2. Funcționarii particulari și funcționarii publici de rang mai jos, ca diurniști și servitori, cari locuiesc cel puțin de 5 ani în același loc și au locuință constatătoare cel puțin dintr'o odaie.

3. Proprietarii de pământ și proprietarii de case.

4. Arendașii, capitaliștii și comercianții de sine stătători.

5. Capii de familie.

6. Muncitorii de câmp și de pădure, dacă locuiesc cel puțin de 3 ani în aceeași comună și posed locuință constatătoare cel puțin dintr'o odaie și bucătărie.

7. Servitorii dela țară, dacă cel puțin 5 ani au servit la același stăpân.

8. Muncitorii din fabrici și ateliere, dacă de 5 ani sunt membri ai casei bolnavilor, locuiesc de 3 ani în aceeași comună și au locuință cu cel puțin o odaie.

9. Zilerii, cari locuiesc de 3 ani în aceeași comună, și au locuință cu o odaie și bucatărie.

10. Toți aceia, cari locuiesc de 3 ani în aceeași comună și posed locuință constatătoare cel puțin dintr'o odaie și bucatărie.

Cei înșirați sub 6, 7 și 9 numai în acel caz au drept de vot, dacă au satisfăcut datorințelor militare.

IV. Aceia, cari știu ceti și scrie au împlinit 30 de ani și locuiesc cel puțin un an în aceeași localitate, anume:

1. Proprietarii de pământ, cari plătesc dare de pământ dela 10—20 cor.

2. Arendașii, cari plătesc dare de stat dela 20—30 cor.

3. Proprietarii de casă și rentierii, cari sunt supuși la o contribuție de 20—30 cor.

4. Micii industriași supuși la aceeași contribuție de 20—30 cor.

5. Aceiași, fără să plătească dare, dacă dovedesc, că posed un grad mai înalt de inteligență.

6. În fine mai primesc dreptul de vot și acei analfabeți, cari plătesc cel puțin 20—30 cor. dare de pământ.

„Magyarország”, organul oficios al justiștilor reproduce fără nici un comentariu proiectul de mai sus al lui Lukács. Încă o dovadă, că membrii partidului justnist tot mai mult se lasă înduplecați să cedeze și din universalitate și din exercitarea secretă a votului ce nici nu se amintește în proiectul lui Lukács, proiect, care odată primit și sancționat ca lege, numai foarte puțin lărgeste dreptul de vot. Cel puțin jumătate din cetățenii țării va rămânea și mai departe exclusă din legislațiunea țării. Nu credem, că Justh se va putea încumeta vre-odată să primească proiectul de mai sus și să-și calce în chipul acesta cuvântul dat, abandonând și universalitate și egalitate și tot, cu ce ani de zile a încântat chiar și pe cei mai radicali socialiști.

Scrisoare din Graz

Opinia românească ia cu plăcere și cu oarecare mângâiere la cunoștința orice manifestare națională, îndeosebi din acele locuri, cari sunt departe de plaiurile românești.

Românii resfirați în acest imperiu găsesec privilegiile de a se adăpa din când în când și la izvoarele culturii și artei noastre, îndeosebi acolo, unde este studențime românească organizată, care cu plăcere și-a luat sarcina de a fi răspânditori ai culturii naționale în centrele depărtate.

Cunoscând și noi rostul acestor societăți am hotărât reînființarea vechei societăți „Carmen Sylva” și încurajați prin sprijinul primit dela instituțiile din Ardeal, trecând peste greutățile începutului, ne-am pus la muncă. Trăim aici într'o țară, unde principiul egalității neamurilor a triumfat și este respectat. De aceea fără piedeci în expresiunea prin vorbă sau scris a ideilor, am putut aranja cu ușurință convenirile sociale împreunate cu o ședință literară-mizicală, ce au rezultat contactul tinerimei cu colonia română din loc. La prima convenire socială am găsit respălătirea muncii depuse de societatea noastră în cuvintele emoționate ale d-lui consilier Teodor Gribovschi, când și-a exprimat nespusa sa bucurie, că i-s'a dat prilejul, ca după mulți ani să se poată iarăși desfăta în mijlocul „nației noastre”, în producțiunile literare și muzicale-naționale.

Convenirea primă a arătat, că cu voință tare se poate face mult. Numărul mare al distinsei colonii ne-a surprins și mult ne-a îmbărbătat îndestularea și bucuria, ce se cetea pe fețele tuturor. Conferința d-lui Liviu Câmpeanu despre „Hypnotism” a plăcut mult prin lămuririle, ce le-a dat din acest domeniu mistic și arătând însemnătatea hypnotizmului în educația copiilor, în viața socială și în medicină. A fost viu aplaudat de întreaga adunare. Dl Eugen Muntean prin declamarea corectă a „Rugămintei din urmă” ne-a transportat cu ușurință în lumea sentimentelor soldatului, ce moare departe de locul natal, a știut comunica atât de

bine aceste senzațiuni, că unii nu și-au mai putut ascunde de loc emoțiunea, de care de altfel cu toții erau cuprinși. A primit afectuoase mulțumiri dela public.

D. Gribovschi din vioră pe lângă acompaniarea la pian a stimatei mame, Doamna Gribovschi, ne-a delectat cu părți alese din compozițiile măestrului Porumbescu, fiind la culmea executării tehnice, interpretând aceste duioase sentimente, ce se cuprind în ele cu o perfecție, ce ne-au impresionat adânc. Au primit mulțumirile noastre pe lângă frenetice aplaudări. D. Emilian Giurgiu și Baronul Capri cu câteva doine ardelenne și bucovinene au făcut să retrăim o seară momentele dulci de-acasă, când în urmă d-na dr. Calefariu cu Deșteaptă-te Române deșteaptă culmea entuziasmului. Cântarea însuflețită a acestui marș național de cântă public închide seria manifestațiunilor.

Discursurile ce s'au rostit apoi la masă au dat dovadă de bucuria distinșilor oaspeți prezenți, ce au însuflat tinerimei indemn la munca ce au interpretat-o.

După vacanța Paștilor ni-s'a dat prilej important de a aduna colonia de aici iarăși la o manifestare românească.

Are acest neam usurpat al nostru zile istorice destule, cari lasă să medităm asupra însemnătății lor și cari ne-au îndemnat să le serbăm și noi în modul cum se cuvine.

3/15 mai 1848 și centenarul răpirei Basarabiei le-am prăznuit în mijlocul unui număr frumos de oaspeți. Impresionați de amintirea acestor zile, pe fețele tuturor se oglindia o seriozitate săbătorească și cu o însuflețire mută ascultau cuvântarea ocazională a d-lui Emilian Giurgiu despre întâmplările din 3/15 maiu 1848. Făcând o repriză asupra evenimentelor, cari au pricinuit adunarea, le grupează cu istețime aceste întâmplări, cari au adunat la Blaj miile de români, unde marele Bărnuțiu își ținu clasicul său discurs și unde pentru prima dată am jurat credință națiunii noastre. A fost o însuflețire colosală, când după desvelirea evenimentelor politice mai noue zice, că nu peste mult românii se vor mai întruni iarăși într'o adunare ca la 3/15 maiu 1848, dar scopul după atâtea înșelări amare va fi altul, va servi altor ideale, va fi începerea luptei pentru realizarea „visului nostru de aur”. Strigăte „să trăiască” au exprimat mulțămirea însuflețită a publicului.

Felul de a lupta pentru aceste ținte nu se poate mai frumos învedera, decât prin declamarea Satirei III de Eminescu, unde bătrânul erou Mircea se apără cu mândria, încrederea și jertfa națională:

„Avem oști, dară iubirea de moșie e un zid
„Care nu se înflorează de-a ta faimă, Baiazid”.

Poezia o declamă dl Liviu Câmpeanu, ascultat cu viu interes de public, care i-a mulțumit cu însuflețire pentru rolul greu, de a comunica înalte sentimente cuprinse în aceasta capo-d'operă a literaturii noastre.

Urmează d. Iosif V. Butean cu conferința despre „Luarea Basarabiei”, arătând evenimentele, cari au cauzat conflictul turcilor cu rușii din care a urmat încheierea păcii dela București și cauzele păcii atât de dăunătoare pentru români. Trece apoi în descrierea situației în care au ajuns moldovenii răpiți, descriind sistemul barbar rusesc, arătând totodată și greșelile mari ale noastre, pentru soartea amară în care se află aceștia din punct de vedere cultural național. Zice, că să nu ne mângăem cu puterea de rezistență naturală a acestora, prin ce a biruit tendințele rusești de de-naționalizare, ci prin umplerea lacunelor, ce stau și azi încă pe terenul culturii naționale al lor, căci numai prin unitatea culturală să poate cugeta unitatea sentimentelor neapărat de lipsă pentru biruința finală a cauzei românești. Publicul i-a mulțumit fidelă tratare a acestei triste epoci a istoriei naționale și a descrierii soartei desperate a celor 2,000,000 de basarabeni.

D-nii Giurgiu, Mager și Baron Capri întregesc gama sentimentelor în această ziună de sărbătoare prin cântarea din vioră a mai multor cântece românești fiind viu aplaudați. Când în urmă d-na dr. Calefariu, după câteva bucăți, a căror interpretare delicată a impus atât de mult auditorului, începe înțonarea lui „Deșteaptă-te Române”, toți o acompaniază cu vocea, izbucnind din toți aceia, ce ne unește, ceea ce arată, că am înțeles, ceea ce a trebuit să înțelegem. Am trăit aceleași clipe, cari le trăiesc ai noștri de acasă, având o

tristă bucurie, că ni-s'a dat să le împărtășim aceleași sentimente, de cari e cuprins în zilele aceste triste întreg neamul nostru.

Aceasta seară a lăsat impresiuni, ce nu ușor se vor șterge din inimile noastre!

[Scrisor.]

EXTERNE

O alianță bulgaro-sârbă împotriva Austro-Ungariei. Presa bulgară și sârbească fac destăinuirii foarte interesante despre rezultatele politice la cari s'au ajuns prin vizita lui Danev, președintele sobraniei bulgare, la Petersburg.

Dorința țarului Rusiei ar fi, ca Bulgaria și Serbia să încheie o alianță defensivă și ofensivă. În înțelesul acestei alianțe teritoarele Oumanovo și Ūskub să ajungă în sfera de interese a Serbiei, iar nordostul Albaniei în cea a Bulgariei. Țarul mai intenționează, că legătura de interes politic dintre aceste două state să ajungă și mai strânsă prin căsătoriile moștenitorilor de tron al Serbiei, Alexandru și al Bulgariei, Boris cu ficele lui. Rusia din încredințarea triplei antante voiește să pună o stavilă estinderei Austro-Ungariei spre sud. Anume în statele din Balcani ar fi temerea, că Austro-Ungaria intenționează, folosindu-se de războiul italo-turc și mișcarea din Albania, cu puterea armată care a concentrat-o pe teritorul Bosniei să ocupe teritorul Turciei.

Destăinuirile aceste sunt în deplină contradicție cu vizitele ce le va face în viitorul apropiat regele Bulgariei Ferdinand la Viena și Berlin, după ce a fost la Petersburg, Paris și Constantinopol. Vizitele lui Ferdinand la împăratul Austro-Ungariei și la cel al Germaniei pot fi numai în un interes al păcii în Balcani și dacă Bulgaria numai pe departe ar avea o temere de o năvaală a Austro-Ungariei n'ar urma aceste vizite, chiar în vederea unor complicațiuni internaționale atât de grave, de cari visează zările sârbești și bulgare.

Deputații cretani renitenți. Camera grecească se va deschide sâmbătă și guvernului grecesc îi cauzează griji mari deputații cretani, cari voiesc cu orice preț să participe la ședințele camerei. Prim-ministrul Venizelos a avut o întrevedere secretă cu deputații cretani rugându-i ca să nu fie de față la ședința de deschidere. Deputații însă stăruiesc pe lângă aceea, că ei au drept să apară în parlament. Guvernul a hotărât față cu renitența deputaților, ca să întrebuinteze toate măsurile, ca aceștia să nu poată intra în edificiul parlamentului. Mâne vineri să reîntorc la Athena 20,000 soldați dela manevre și astfel nu este nici o temere de tulburări.

În loc de Malta Gibraltarul. Flota engleză din Marea-mediterană e concentrată la Malta. O știre telegrafică din Londra anunță că în zilele acestea va avea loc în Malta o consfătuire de mare importanță între prim-ministrul Asquith, ministrul de marină Winston Churchill și lordul Kitchener. În aceasta consfătuire se va discuta, că baza operațiunilor navale ale flotei engleze din Marea-Mediterană nu va fi oare mai favorabil din punct de vedere militar de a o muta din Malta la Gibraltar. Planul acesta de altcum nu e nou și oficial de marină al Angliei de mult îl urgitează.

Un masacru în Fez. La Paris sosesc știri despre un masacru în Fez, cari însă, încă nu sunt confirmate, cu toate acestea au produs o neliniște mare.

Triburile răsculate ar fi încercat un nou atac contra capitalei Marocului și le-ar fi succes să pătrundă în lăuntru orașului, unde au săvârșit un masacru îngrozitor. După o știre din Madrid au fost masacrați: generalul Moinier, Liauby și Brullard, asemenea Regnault, toți membrii misiunii franceze și peste o mie de soldați francezi. Sultanul ar fi închis în palatul său.

Ministerul de externe francez neprimind direct din Fez nimic despre masacrul, a cerut informații din Madrid asupra autenticității acestei știri, dar de acolo a fost oficios desmintită știrea. Cu siguranță se știe însă, că sosirea primprezidentului Liantey în Maroco a mărit înverșunarea și amărăciunea triburilor.

Dispoziția revoluționară împotriva țării între polonii din Rusia. Pe 2 iunie a fost stabilită sfârșirea bisericii noi rusești din Varșovia, în prezența țării. Sfârșirea va avea loc în ziua stabilită dar țara nu va lua parte la ceremonie. Anume poliția din Varșovia a trimis un memorandum ministerului de interne rusesc, în care se spune, că în urma desfacerei guvernământului din teritoriul Poloniei rusești și a încorporării lui în Rusia, în Varșovia domnește o adevărată dispoziție revoluționară și astfel poliția la caz, dacă țara ar sosi acolo, n'ar putea lua responsabilitatea pentru siguranța vieții lui. Acest memorandum a avut apoi ca urmare, că țara a abzis de a merge la Varșovia deși s'au făcut toate pregătirile pentru primirea lui.

INFORMAȚIUNI

Arad, 30 Maiu n. 1912.

Rectificare. În ziarul nostru de astăzi la pag. 5, col. I-a rândul al 20-lea de jos după cuvântul: *Leon*, trebuie să urmeze următoarele rânduri:

care altădată a sosit în fața lui Athila spre a scăpa Roma. Le invoc rugând să ne scape pe noi urmașii de acum ai Romei de vrăsmășia urmașilor lui Athila (aplauze furtunoase.)

Pentru a ne despoia pe noi de neamul nostru au făcut un memorandum prin care spun că există unguri gr. cat. mag. Și pentru a dovedi zic că în actul vlădicăi Athanasie scris de papa se spune că el va fi episcop: Vlahorum et graecorum et Rascionorum et aliorum. Pe lângă români adevărați erau greci și ruteni și mai erau și alții care zic ei că erau unguri. Dar acei aliorum (alții) noi știm că nu sunt hungarorum (unguri) ci sunt (ziagarorum), țigani (ilaritate generală.)

În scrisoarea ce va merge la sf. acest lucru este spus. Ei mai zic că aceia care până acuma și-au uitat limba ar fi unguri și că dacă nu li-s'ar face episcopie maghiară unită. Dar dacă este drept că prin facerea acestei epis

Un dar românesc Reginei Margareta. Ni se scrie din Roma: d. C. Nano, ministru plenipotențiar, comisar general al româniei la expoziția din Roma, aflându-se aci pentru închiderea secțiunii române, a remis erii M. S. Reginei-Mamă Margareta, un exemplar din volumul d. Al. Vlăhoță asupra marelui nostru artist Grigorescu, într-o prea frumoasă legătură împodobită cu țesături brodate pe motive românești, după indicațiile date de d. Al. Tzigara-Samurcaș.

Majestatea Sa, Regina Margareta, și-a exprimat vîile sale mulțumiri și a avut convenite de admirație pentru artisticul dar.

Wilbur Wright pe moarte. Se anunță din New-York, că aviatorul Wilbur Wright se află pe moarte. Medicii săi au ținut aseară un consiliu în care s'a stabilit, că sfârșitul e de neînlăturat și că va surveni cel mult peste două zile. Eri dimineață a venit și familia sa și veghează la căpătâiul muribundului.

Răscoala negrilor din Cuba a silit guvernul cuban să procedeze la o înarmare mai vastă. Toți locuitorii insulei, fără deosebire de vîrstă, au fost recrutați. Se conchide că situația în Cuba e gravă, cu toate că ultimile știri au fost liniștitoare. Ziarele spaniole consideră răscoala ca un războiu.

În Havana a fost descoperită o conspirație a negrilor. Președintele republicii Cuba a telegrafiat

că combaterea răscoalei îi va da mult de lucru. Conducătorii răscoalelor au fost arestați, dar puși apoi în libertate de instanțele judecătorești, cari fac cartel cu opinia publică contra guvernului.

Răsvrătirea negrilor a pricinuit o situație serioasă și în provincia Santiago de Cuba; numeroase fabrici de zahăr au fost închise.

Apel. Întâlnirea — la 15 ani după examenul de maturitate — a colegilor absolvați în anul 1897, la gimnaziul gr.-or. român din Brașov. Iubiți colegi! Cincisprezece ani sunt o bună bucată de vreme. Așa că azi abia prin rostul gazetelor dacă ne-om mai putea da de urmă cei, cari acum sunt 15 ani eram atât de strâns legați prin cea mai frățească colegialitate. Întâlnirea la 10 ani am scăpat-o. Să nu lăsăm trecut privilegiul acestei de 15 ani, căci vremea se duce, trecându-ne nu numai tinerețea, dar stîrbindu-ne și numărul. Să ne întrunim dar la 29 iunie st. v. 12 iulie st. n. în Brașov, cu toată dragostea, ce ne legase odată.

Vă rugăm pe toți, cari știți așezarea și adresa altora, să le comunicați și particular despre proiectul acestei întalniri, ca nimenea să nu ne lipsească.

Anunțările să le faceți de cu bună vreme la adresa: Dr. Victor Bontescu, avocat Hätzeg. Iar programul și celelalte de lipsă o se vi-se vestească la timp.

Cu dragoste colegială: Dr. Mihai Popoviciu, preot Victor Pușcariu, preot militar dr. Virgil Cioban, preot Zenovie Popoviciu, avocat dr. C. Crăciunescu, avocat dr. Candid David, avocat dr. Victor Bontescu.

Cel mai mare vapor din lume. Zilele trecute s-a lansat pe apă în Hamburg cel mai mare vapor din lume. E vorba de vaporul german „Imperial”, care va vesti în întreaga lume progresul uimitor al industriei germane.

Lansarea pe apă s-a întâmplat cu mare solemnitate, și la serbările aranjate a luat parte însuși împăratul Germaniei, Wilhelm, II în calitate de naș al vaporului. Vaporul e proprietatea soc. de navigațiune „Hamburg-America”.

Împăratul Germaniei e de altfel singurul între suveranii Europei, care se interesează mai de aproape de dezvoltarea industriei poporului său. El a fost, care a stăruit încă înainte cu șase ani pe lângă fabrica pentru construirea vapoarelor a soc. Vulcan din Stettin, ca să înființeze și în Hamburg o fabrică filială, căci vapoarele colos, ce se vor comanda pe viitor, nu vor putea fi aduse pe râul Odera până la locul de destinație.

Îndată după aranjarea fabricii filiale a soc. Vulcan în Hamburg soc. a și primit comanda pentru construirea vaporului „Imperial”, vapor, care prin dimensiunile, înțea, confortul și luxul său să înțea toate vapoarele germane existente, dar mai ales pe cele engleze. Joia trecută a și fost lansat pe apă, colosul, la a cărui construire s-a întrebuintat nu mai puțin decît 540.000 măști metrice de metal.

Vaporul „Imperial” de 500.000 tone merită renumele de care se bucură, din mai multe motive. Cel mai mare vapor al Germaniei de până acum „Deutschland”, sau vaporul cu sfârșitul tragic „Titanicul”, care a atras atenția lumii întregi asupra dimensiunilor colosale, în cari se construiesc azi vapoarele, — ar începe ușor în interiorul noului vapor „Imperator”.

Ca să ne putem forma o idee mai clară despre dimensiunile vaporului „Imperator”, servească datele următoare: lungimea vaporului este de 278 metri, iar lărgimea de 32 metri, înălțimea vaporului este de 50 metri și e împărțită în 11 etaje. Vaporul poate imbarca pe lângă un personal de 1300 persoane, ale cărei locuințe sunt aranjate în cele două etaje de jos — și 4500 de pasageri, la dispoziția cărora stă tot ce a putut produce mintea omenească pentru comoditate.

Dar cu mult mai fidel decît cifrele vorbesc diferitele desemnuri și tablouri luate după unele părți ale vaporului. Din aceste tablouri vedem, că vaporul are două prăczitoare cu câte o cupolă de două etaje înălțime și jur împrejur cu galerii, decorate cu cel mai ales gust. Pe bordul vaporului plante și arbori formează adevărate promenade, cari pot concura și cu „Unter den Linden”, iar la stînga și dreapta promenadelor prăvălii cu galanteriile cele mai strălucit aranjate, atrag privirile pasagerilor. Un coridor lung, pe amîndouă părțile saloane și dormitoare aranjate cu cea mai orientată comoditate și eleganță, formînd 100 de lo-

cuințe, așteaptă pe adevărații milionari, căci o singură călătorie în apartamentele acestea costă 10 mii de mărci.

De distracția călătorilor încă s-au îngrijit. Un teatru aranjat pentru 800 de privitori, sală de gimnastică, arenă de joc, băi, cafea și restaurant stau la dispoziția pasagerilor.

Mai sunt sale de cărți, de biliarde, de dans și de muzică, menite să alunge plictiseala călătorilor și să-i ușureze de... bani, se înțelege, căci pasagerii de clasa III. nu vor fi împărțiiți de această distracții.

Cu toate acestea, pe aceste palate plutitoare iese mai mult în evidență deosebirea dintre clasa I și a III. și deoarece adevăratul noroc respectiv, lucii milionarilor și cea mai neagră mizerie involuntar ajung sub acelaș acoperămant, ca una din aceste părți să nu poată strica petrecerea celeilalte s-a instituit pe vapor și un întreg aparat polițienesc, așa că milionarii de pe vapor pot petrece și dormi liniștit, căci asupra vieții și buzunarului lor vor veghea peste 100 polițiști.

Astfel se prezintă opera desăvârșită a tehnicii de azi: vaporul cel mai mare din lume.

Groznie încazdu într'un local de cinematograf. Se telegrafiază din Castellon: Într'un local de cinematograf din Villareal, a izbucnit în timpul reprezentației un puternic incendiu, care a distrus cu desăvârșire clădirea îngropînd în ruinele ei peste 80 persoane. Foarte multe alte persoane au suferit grave arsuri, dar au izbutit să se salveze.

Arestarea unui anarhist bulgar. Poliția din Sofia a izbutit să aresteze pe un anarhist, care după câte se afirmă, de mai multe zile se afla aci cu intenția de a atenta la viața regelui Ferdinand. El se numește Vladimair Naidenoff. E tînăr și e bine cunoscut de poliție, fiind arestat și acum trei ani tot pentru un atentat plănuț asupra regelui Ferdinand. Fînd condamnat atunci la 6 ani închisoare, el a izbutit să evadeze după o jumătate de an și să se refugieze în Macedonia unde s'a asociat la secta de revoluționari și anarhiști: „Măna roșie”. Acum vre-o două săptămîni, siguranța din Sofia a fost înștiințată că Naidenoff a plecat înspre Varna. În Varna, Naidenoff a vizitat pe consulul turcesc și i-a cerut bani pentru îndeplinirea misiunii cu care zicea că e însărcinat. Consulul turc a atras atunci atenția poliției bulgare asupra individului ce i-se părea suspect; iar poliția l'a arestat erii în călătoria sa dela Varna la Sofia. Naidenoff voia să atenteze la viața perechei regale bulgare, cu ocazia plecării acesteia la Viena. Asupra lui au fost găsite două revolvere și numeroase cartușe de dinamită.

7000.000 franci pentru reprezentanții — Enrie Caruso, care actualmente cîntă la Opera Mare din Paris a încheiat zilele acestea un contract pentru 20 de reprezentanții în America de Sud.

În baza acestui contract, Caruso va primi pentru fiecare reprezentație fabuloasa suma de 35000 franci.

Cătră abonați!

Restanțierii sunt rugați să răscumpere chitanțele de abonament ce li se vor expeda la 1 Iunie a. c.

Administrația ziarului
„ROMÂNUL”

Bibliografie

La „Librăria Tribuna” se află de vânzare: Biblioteca Flacăra Nr. 7 *Răscoalele din 1907*. Amintirile unui fost prefect. a 80 bani + 5 fil. porto.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

T. P. Kisgye. Sunteți în restanță cu 14 cor. pe jumătatea anului curent.

Redactor responsabil: Atanasie Halmăglan.

In comuna CINTEI se află de vânzare
o prăvălie cu trafică

și drept de birt. Doritorii să se adreseze lui
Petru Boariu, Köröscsente.

Caut

un candidat de avocat

cu praxă pe lângă condiții favorabile. A se
adresa: **Dr. Emil Monția**, avocat Șiria (Vi-
lágos).

MINISTERUL FINANTELOR

Diracțiunea Contabilității Generale a Statului
și a Datoriei Publice.

Datoria Publică.

Nr. 14125

26 Aprilie 1912

PUBLICAȚIUNE.

A 3-a tragere la sorti a titlurilor de rēnță
4% amortibilă din a. 1910, împrumutul de Lei
44.193.000 se va efectua în ziua de **19 Mai** (1 lu-
nie) 1912, la ora 10 dimineața în sala specială
a Ministerului de Finanțe, conform dispozițiun-
ilor stabilite prin regulamentul publicat în „Moni-
terul Oficial” Nr. 245 din 7 Februarie 1906.

La această tragere se vor amortiza titluri
pentru o valoare nominală de Lei 243.500 în
proporția următoare:

5 titluri de câte Lei	5.000	Lei	25.000
27 " " " "	2.500	"	67.500
82 " " " "	1.000	"	82.000
138 " " " "	500	"	69.000

252 titluri p. o valoare nominală de Lei 243.500

Publicul este rugat a asista la tragere.

Directorul Comptabilității Gen.
a Statului și a Datoriei Publice.

D. Petrovici.

Licitațiune minuendă.

Azi, în 31 Mai n. la orele 3 d. a. din
caz de moarte va avea loc în Arad, strada
Gizela nr. 1 licitație publică minuendă, cu
care prilej se vor vinde următoarele obiecte:

Un prânzitor complet, un dormitor
complet, mobilă pentru o cameră de băr-
bați, aranjament complet de bucătărie și
mai multe albituri de pat și haine.

Concurs

pentru ocuparea postului de conducător la so-
cietatea morii „Frăția” din Coștei (Mélykastély),
comitatul Timișului.

Salar anual: 2000 cor.

Alesul e îndatorat a conduce și a supra-
veghea toate agendele morii, conform hotărâ-
rilor speciale ale direcțiunii, a purta întreaga
corespondență și socotală, a compune bilanțul
anual, și a depune o cauciune de 1000 cor.

Reflecții au să producă atestat de
maturitate despre absolvirea școalelor comerciale
și alte eventuale atestata despre praxă și servi-
ciile de până aci.

Recursele sânt a se înainta până la 15
Junie st. n. 1912 la adresa d-lui *Avram Corcea*
în Coștei.

Coștei, 6/19 Mai 1912.

Diracțiunea.

Gustați

Berea **SLEPING-car**
din fabrica „Bragadiru”.

VINURI
vechi și noi de vândut.

Adresați-vă cu toată încrederea la proprie-
tarul de vii din Șiria (Világos) *Petru Benea*,
căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe
lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi: Vin alb K —68
litru. Rizling —70. Roșu —94. Șiller
—62. Carbenet alb K —90 litru.

Vin din anul 1911 K—54 și 56 litru.

Vinul să expedeză cu rambursă dela 50
litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni.

Pentru Calitatea vinului garantez.

Petru Benea
propr. și neg. de vinuri
Világos (Arad m).

Distins cu medalia de aur la expoziția din Paris!

Cel mai bun cosmetic este

CREMA
SĂPUNUL
PUDRA **MARGIT**

Cel mai bun și mai sigur mijloc în contra
beției se capătă la

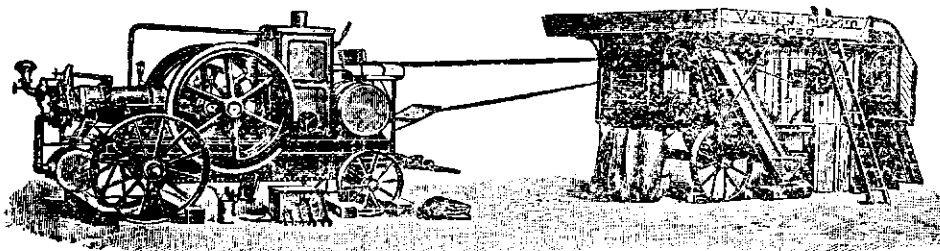
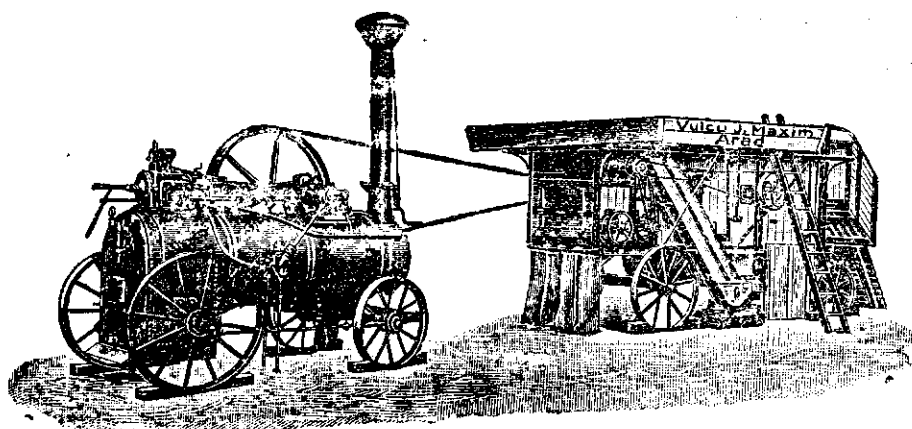
BRAUN ERNŐ

Farmacia la „SFANTA TREIME”
Temesvár-Józsefváros, strada Bem nrul 30.

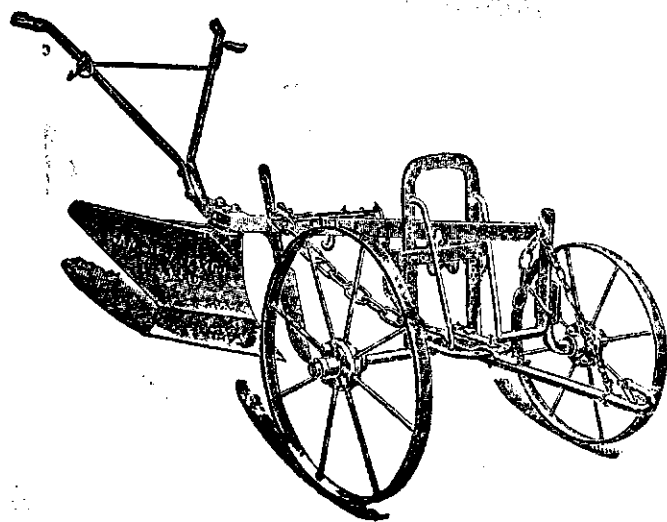

MAXIM I. VULCU fabricant de
mașini :

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Schimbarea locomobilelor de treerat, să
umblă singure, o efeptuese în prețuri
moderate, după sistemele cele mai prac-
tice și cunoscute cu lanț, cu roate și cu
transmission.

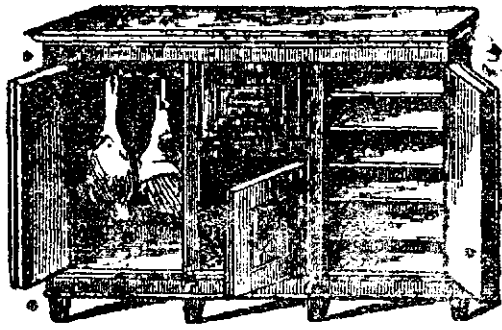
Totfelul de mașini pentru agricultori, precum: pluguri, grapo, mașini de semănat, de tălat nutreț, de
secerat, batoase complete de treerat cu aburi; Motor de oleiu brut sau cu benzină. Mai departe instalez
totfelul de mori cu abur, motoare sau mori de apă, joagăre sau ferestreu, țigiarie și alte stabilimente
mechanice-tehnice după cele mai noi și mai moderne și bine recunoscute sisteme. A se adresa la
sire a **MAXIM I. VULCU** Arad, strada Fábrián László, (lângă gara mare). : : :

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

Dulapuri de gheață

— sunt indispensabile pentru orice casă! —

Dacă vrei să cumperi un dulap de gheață bun, trainic și ieftin, atunci comandă invenția proprie de dulapuri a lui **MOSKOVITZ** a căror părți constitutive se pot desface ușor și curăți, făcând în gheață o economie de 5% la sută. — Prețuri foarte moderate. Prospecte de prețuri ilustrate trimite gratis și franco:

MOSKOVITZ S.

fabricant de dulapuri de gheață în

BUDAPESTA

Bérokocsis utca nr. 1.
(Gutenberg palota).

Leitner Sándor mechanic și electrotehnic

Cluj-Kolozsvár, str. Deák Ferencz nr. 30.

Vinde și repară pe lângă prețuri moderate: casse de bani, biciclete, mașini de cusut, gramofone și mașini de scris. Primește orice muncă de bransă, precum: introducerea soneriilor, a luminii de electrice și a diforitelor motoare.

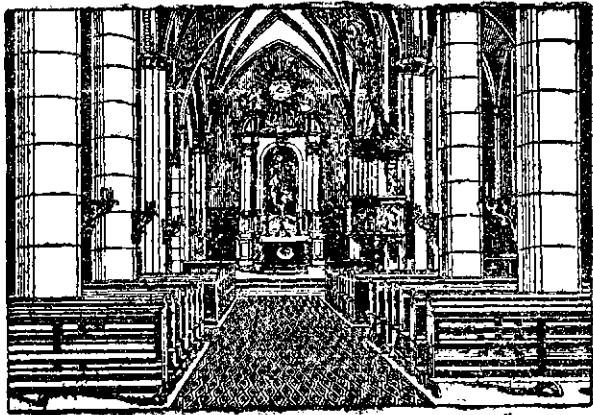

ATELIERUL
DE FOTOGRAFIAT
A LUI

Csizhegyi Sándor

Cluj-Kolozsvár, piața Mátyás király-tér nr. 23.
(Lângă farmacia lui Hintz).

Aci se fac și se măresc cele mai frumoase fotografii, deasemenea acvarele, picturi în olei, specialități în pânze ori mătase, cari prin spălare nu se strică. La firmă fiți cu băgare de seamă să n'o confundați, Cluj (Kolozsvár), Piața Mátyás király-tér nr. 26, lângă farmacia lui Hintz, — Referindu-vă la acest ziar veți avea favor în prețuri.

GAÁL JÓZSEF

măsar,

Nagyvárad,
Csengeri utca 21.

Liferează cu preț ieftin articole de măsurie pentru biserici, școli, farmacii, prăvălii și birouri cu prețuri foarte ieftine. Trimite la dorință planul și nota cheltuelilor. — La comandă mai mare scădere de preț.

Cassa de păstrare (reuniune) Săliște.

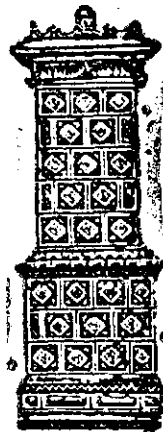
Primește depuneri spre fructificare fără anuț cu 4 procente, pe lângă anuț cu 4 procente și jum. la sută — iar depuneri mai mari cu 5 procente. Depuneri și ridicări se pot face și prin Cassa de păstrare postală. Darea de camete o plătește institutul. Acordă împrumuturi: pe cambii, pe ipotecă replătibile în rate sau în anuități, pe obligațiuni cu cavenți, ca credite de Cont-curent pe lângă asigurare ipotecară sau de valoare (acțiuni și efecte publice). Dobânda variază între 8 procente și 6 procente la sută, după mărimea împrumutului și asigurarea oferită. Schimbă, adică cumpără și vinde, orice fel de monede streine cu, cursul zilei.

Direcțiunea.

Kiss János

fabricant de cuptoare și magazin de cuptoare de lut

Alba-Iulia (Gyulafehérvár).

Recomandă on. public din loc și jur magazinul lui bogat asortat cu cuptoare de olane și maiolică, sigure de foc, în stil modern și în diferite culori, cu aparat de fert în grabă, 25% economie în material de încălzit. — Pregătește, reparază și clădește căminuri și vetre de fier. Comandele din provincie se execută grabnic, punctual și cu prețuri convenabile, pe lângă garanță de 2 ani.

Mare atențiune!

Sam. Wagner

Prima turnătorie de fer sibiiană. — Fabrică de mașini agricole. — Atelier de mori și prăvălie de fer.

Recomandă cu cea mai mare căldură bogatul său asortiment de totfelul de motoare dela prima fabrică, dela cel mai mic și până la cel mai mare; asemenea și mașini de treerat din renumita fabrică HOFHERR dela cea mai mică și până la cea mai mare; nu mai puțin recomandă și totfelul de articole pentru edificări precum Cement de Portland și Roman din Beocin, traverse, trestie, carton cătrănit pentru învălit, pânză de sârmă pentru îngrădit, precum și orice fel de ferărie aparținătoare la edificări.

Toate pe lângă cea mai strictă garanță cu prețuri foarte moderate și condițiuni de plată avantajoase.

Nu vă grăbiți a comanda din alt loc, până nu veți vizita în prima linie această mare și bine asortată fabrică.

Efectuarea se face prompt și conștiințios.

Feriți-vă stimați agricultori a nu cumpăra imitații, și vă feriți de excroci.

Premiat cu diplomă dela corp. meseriaşilor.

Botházy László,

sculptor și întreprinzător de beton și piatră de artă, depozit de nisip. Nagyvárad, — Erzsébet-utca.

Primesc ori-ce lucrări ce se refer la bransa mea precum lucrări la edificii și cripte cu diferite expoziții, de piatră și marmoră, apoi cruci, monumente, etc. — Lucrez în beton cu mare pricepere, precum caldărăm de beton, canale, poduri de beton cu fier, table de ciment, bazine, de asfalt. Trimit desennu și catalog. — Voiesc să atrag atenția on. public prin lucru bun și prețuri ieftine. Liferaz pietri și nisip în cant. mare.

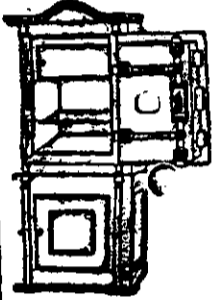
Fabrica budapestană de casse de bani

Gelléri și Schuller

BUDAPEST

Fabrica: IX., Rákos-utca 4. Depozitul oraşenesc și biroul: V. Széchenyi-u. 7.

Liferanții ministerului de agricultură, de honvezi, căilor ferate ungare și al poștelor.

Efectuiază casse de bani, libere contra focului și spargerilor, casse pancelate pentru păstrarea documentelor.

Catalog gratuit și franco.

Szighety Sándor

atelier de cuțite și tocilărie artistică
Budapesta, VII., Strada Akácza No 64.
Colțul Străzii Király.

Se recomandă pentru ascuțirea și repararea de foarfeci, cuțite, brice și tesacuri de bucătărie în condiții ireproșabile și pr. conv.

Mare depozit de unelte și utensilii pentru barbieri, ca foarfeci, brice și curele de ascuțit etc. etc. precum și cuțite de buzunar ș. a.

Pentru barbieri se ascut două briciuri gratuit dacă trimit 12 deodată.

Comandele se execută prompt și conștiințios.

EGRY FERENCZ turnătorie de clopote

BUDAPESTA, urmaşul Pozdech și Thury.

FABRICA: VI., strada Lehel nr. 8/a.

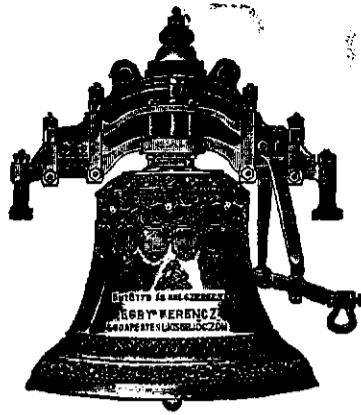
Fondată în 1847. — Telefon 25—37. — Fondată în 1847.

Fabrica: Kisgejőcön, Ungvárm. — Fond. în 1793.

TURNĂTORIE DE CLOPOTE

fabrică pentru aranjamente de clopote și clopotnițe după renumitul sistem ces. și reg. Pozdech.

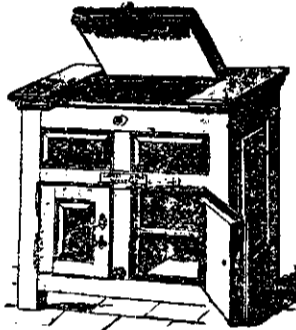
Distins: Paris cu 3 medalii. Marseilles 1 medalie. Moscova 2 med. Viena 2 med. Budapesta 4 med. Seghedin 1 med. Alba-regală 4 med. Kecskemét 1 med. Cincibiserici 1 med. Hodmezővásárhely medalie de aur. La expozițiile reuniunilor economice din comit. Bichiș, regnicolară, din Győr industrială. Országos vas- és fémipar, cu medalie de onoare. Afară de acestea 3 cruci pentru merite, una dela mitropolitul din Sofia.

Dulapuri pentru gheață. Despre excelența dulapurilor mele de gheață se poate oricine convinge deja la prima vedere, drept aceea recomand fiecăruia să-mi cerceteze magazinul aflător în Budapesta VI., Terézkör-ut nr. 8, sau fabrica. Deoarece toate fabricatele mele se execută sub conducerea și supraveghierea mea, de aceea ofer cea mai deplină garanță pentru calitatea lor bună. Nu măroase scrisori de mulțumită dovedesc exactitatea afirmațiunii mele.

Fabrica: IV., str. Klapka nr. 5. Magazinul: VI. Terézkör-ut nr. 8. Budapesta.

Catalog de prețuri în limba ungurească, germană și franceză trimit gratuit.

Folosește Doamnă

„Crema Margit“ a lui Földes

ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută

„Crema-Margit“ este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinereste și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore.

Deoarece „Crema-Margit“ o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marca originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul.

„Crema-Margit“ e nestricăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată, care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil, ▶ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen

A R A D.

GHEORGHE IANCOVICI PRĂVĂLIE DE MANUFACTURĂ.

ARAD, STRADA FORRAY Nr. 2.

SOSIND NOUȚĂȚILE DE PRIMĂVARĂ ȘI VARĂ, AM ONOARE A ÎNCUNOȘTINȚA ON. PUBLIC ROMÂNESC, CĂ ÎN PRĂVĂLIA MEA DE MANUFACTURĂ SE AFLĂ CELE MAI FINE STOFE, DELAIN, ZEFIR, GRENADIN, CRETON, BATIST, ȘI PÂNZURI DE HAINE, ÎN MODELELE CELE MAI NOUI, ȘI TOTODATĂ PÂNZĂTURI, ȘIFOANE, GARNITURI DE DAMAST, CIORAPI, CORSETE, UMBRELE, ȘI MULTE ALTE LUCRURI DE SOIUL ACESTA. — ROG BINEVOITORUL SPRIJIN.

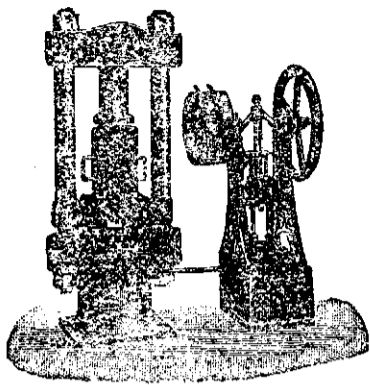
CU DEOSEBITĂ STIMĂ:

GHEORGHE IANCOVICI.

Májerszky Barnabás

fabricant de mașini

in Nyiregyháza.

Fabrichează după o experiență bogată ca specialitate

prese de olei mănate cu apă.

Plue de olei, construcție simplă ori complicată. Prăjitori de olei pentru încălzire cu aburi ori foc. Teasc pentru sămburi de bostan. Mașini pentru perfecționarea oleiului și aranjamentul complet pentru fabricarea oleiului. Unelte de melișat floarea soarelui, ș. a.

Exportul până acum în 237 uzine.

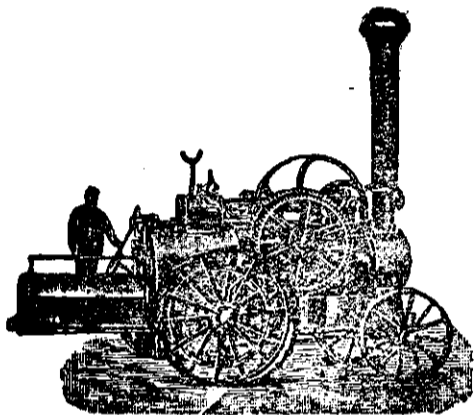
Vitiorul e al mașinilor de treerat de sine umblătoare!

Dacă locomobilul d-voastră nu este provăzut cu automat de sine umblător, adresați-vă la fabrica

Friedrich Testvérek

Temesvár-Józsefváros,

unde căpătați ori-ce informații de lipsă. În atelierele acestei fabrici să transformă la an peste 100 locomobile în automobile după cel mai nou sistem și cu piese noi brevetate. — Mare crușare de timp și de bani se poate ajunge cu mașinile aceste automobile. Mare depozit în locomobile cu aburi. Prețuri ieftine! Condiții favorabile!

Fabrica de mașini LAUFER JÓZSEF,

BUDAPEST,

VI., PALOTAI-UT 15—11.

Linii funiculare, șghia-buri de precipitat vagoanele pentru mine, osii de transmisii brevetate »Balon«, cângi automate de descărcat, macazuri, mașini de remorsaj cu lanțuri sau frânghii. Aranjamente Skips și de încărcat, elevatoare și transportoare, etc.

Să ne credeți că este în interesul D-tră dacă comandați coasa „Koronagyémánt”

Cu coasa „Koronagyémánt”

bătută odată se poate cosi ziua întreagă deoarece e făcută din oțel-diamant, coase rele și moi nu se găesc între ele. Pentru trănicia fiecărei bucăți garantăm.

75 80 85 90 95 100 110 cm. la comanda de 10
Prețul: 1 buc. 1-80 1-90 2.— 2-20 2-40 2-50 2-60 cor. buc. 1 se dă rabat.

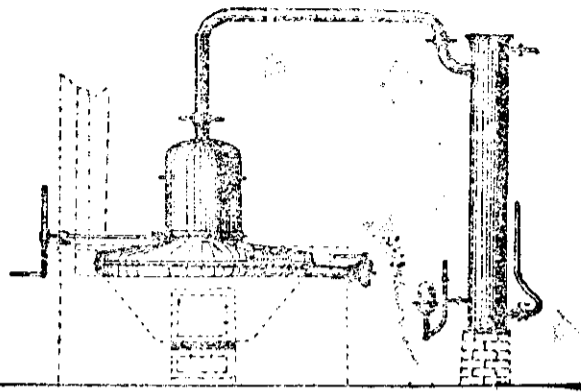
Comandele se pot face prin trimiterea banilor înainte sau pe lângă rambursă la

Lengyel Testvérek magazin de coase „Koronagyémánt”
Kaposvár, Fő-utca 22 T.

Arányi Adolf, fabrică de obiecte de aramă

Ujpest Lőrincz-u. 7. (in casa proprie.)

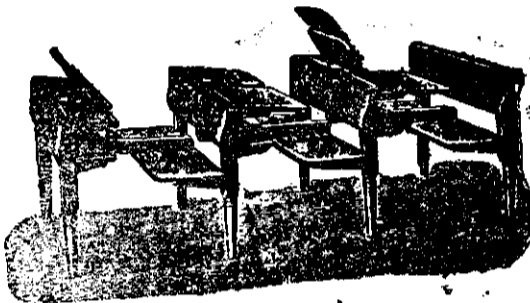
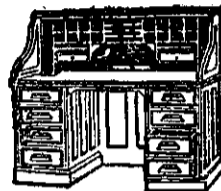
Fabrică și livrează, în cea mai excelentă execuție: CAZANE de fier

rachie, precum și garnituri complete pentru fabrici chimice, fabrici de bere, alcool și rachie, mai departe vane de scaldat, — sobe pentru camere de baie, cazane și căldări cu vatră și în fine țevi de aramă roșie cu prețurile cele mai ieftine. Catalog trimis gratuit.

Feivel Lipót utódai

Budapest, IX. Ipar-u. 4.

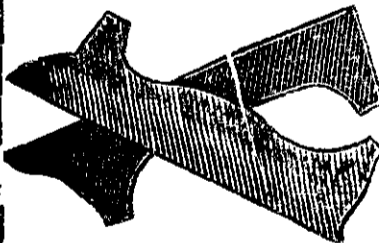

Fabrică de bănci pentru școală, aranjamente pentru birouri, accesorii de gimnastică etc.

Catalog ilustrat la dorință se trimite gratuit.

J. Gottstein, fiul, prăvălie de piele și accesorii pentru industria de cojocărie, Nagyszében, Kleiner Ring 5. curelărie și ciobotărie

Mare depozit de diferite piei lucrate în țară și străinătate. — Specialități de piele. Piele lucioasă și șurțuri de piele. Tălpi Vaché și opinci. Fețe pentru cisme și ghete. Ață pentru

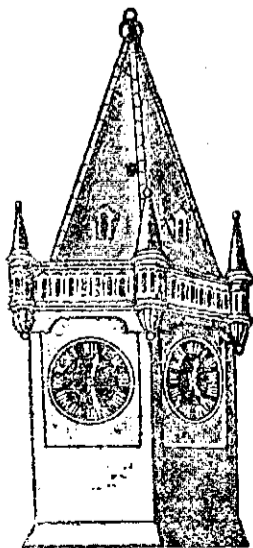

șină și cusut. Sfoară de cusut albă și colorată. Tort diferit. — Păslă, barchet, pânză, tălpi de păslă și asbeth, garnitură de gumă și ciorapi de gumă. Șireturi și postav de curățit ghetele. Cuie de lemn americane. Calapoade pentru ghete și cisme. Cremă și lac și diferite articole.

Fabrica nouă de OROLOAGE DE TURN Sarkadi Zoltán & Comp.

fabricanți de orloage pentru turnuri în Nagyvárad Damjanics-u. 30.

(Casa proprie.)

Recomandă introducerea admirabilelor orloage de aramă, cari trebuiesc trase tot la 8 zile odată, pentru biserici, palate, primării, fabrici și căsărmi. Se pregătesc orloage pentru prețuri convenabile, garanție mai mulți ani. Repararea orloagelor de turn se execută cu minuțiozitate.

ISKOLAI ÉRTESÍTŐ — AVIZ ȘCOLAR

bucata 30 fil.

PROPISE (CORECTE) pentru examen
100 bucăți 1.20 + 30 fil. porto.

Se vând prin **Librăria „Tribunei“**
din Arad str. Deák-Ferencz nr. 20.

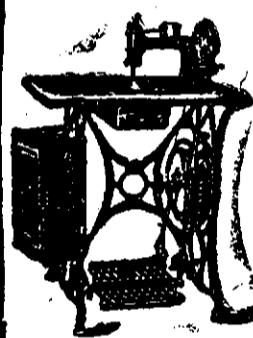
Tot acolo se află și cărți potrivite ca
premierii pentru școlari.

Horváth Béni

mehanic

Nagyvárad, Kossuth Lajos-u. 18.

Recomandă în atenția pu-
blicului din loc și pro-
vince, **atelierul
său mehanic** ar-
ranjat din nou, unde pri-
mește comande și re-
parări de lucruri ce
aparțin în branșe, precum

*Mașini de cusut
Mașini de scris
Biciclete și
Gramafone etc.*

Utensiile acestor
mașini le are în de-
pozit.

Reparaturile se
efectuează repede
și prompt.

Dacă stropesci cu „FORHIN“

I - ai mai pu-
țină bătaie
de cap,

II - a lucru
mai puțin,

III - a cheltuială
mai puțină!

deoarece »FORHIN«-ul este
MICTURA DE BORDÓ
adesea îmbunătățită. Se lipește
ușor chiar și de frunzele umede.
La ori-ce brumă poți se
stropesci, nelăsând nici un
fel de sediment (drojdie).

Mulțime de scrisori de mul-
țămăită și recunoștință.

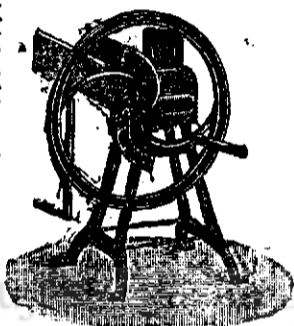
Pregătim invenția drului Aachen-
brandt de Rézkénpor și Bordoipor.
Cere prospect gratuit și franco
dela fabrica

**„FORHIN“ BUDAPEST, VI.,
VAGZI-UT 93.**

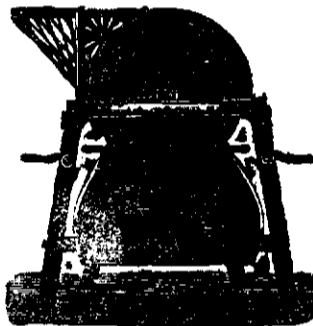
Hegyi János,

măestru lăcătuș de lucruri pentru zidiri și de artă.
Atelier de mașini și depozit de mașini agricole.

(Casa proprie) **Aiud - Nagyenyed, Strada Tövisi-ut.**

Primește ori-ce lucrare de lăcătușerie artistică
și pentru zidiri, precum și lucrarea și repararea
de mașini agricole și industriale. La acele ma-
șini cari nu se pot executa în atelierul meu, am
luat reprezentanța și depozitul, mai multor fa-
drici, despre a căror fabricații m'am convins în
decursul anilor, că sunt neexceptionabile. Rog
să se adreseze în ori-ce afacere referitoare la branșa
aceasta, — la mine, servind ori și cui cu lămuriri.
Țin în depozit și mașini de cusut, cele mai
bune fabricații, precum și cumpene, cântare,
scimale. — Prețuri ieftine. — Catalog gratuit.
Se dau cu garanție și condițiuni de plățire și în rate.

THE VERA

American Shoe

Cele mai perfecte

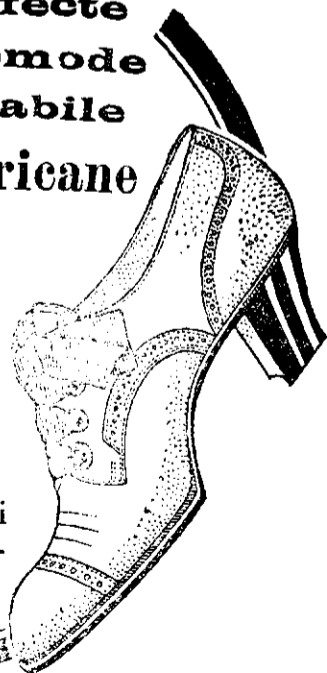
Cele mai comode

și mai durabile

ghete americane

din timpul
modern pen-
tru dame,
domni și
copii se află
numai în
asortimentul
prăvăliei de
ghete, pălării și articlii
de modă pentru băr-
bați alui

Made by
Rice & Hutchins
Boston, Mass. U.S.A.

BUCHSBAUM és T-sa

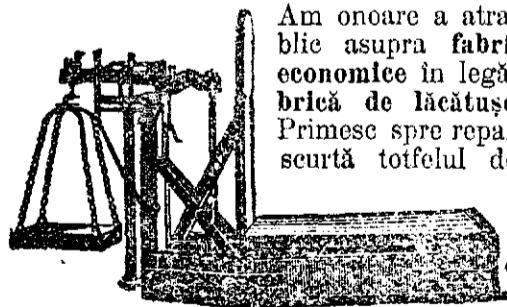
ARAD. Telefon 442.

Cereți prospect!

Cu prilejul expoziției industriale din Lugoj premiat
cu cel dintâi premiu cu: „DIPLOMĂ DE ONOARE“.

TÓTH ELEK Turnătorie de fier și
metal, țesătorie de fer
și fabrică de mașini

TELEFON nr. 22. **LUGOJ - LUGOS** TELEFON nr. 22.

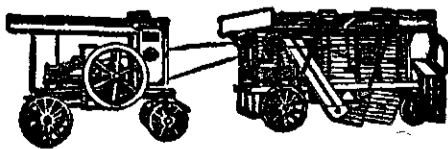
Am onoare a atrage atențiunea on. pu-
blic asupra fabricii mele de mașini
economice în legătură cu noua mea fa-
brică de lăcătușerie și de cumpene.
Primește spre reparare ieftin și în vreme
seurtă totfelul de mașini economice,
mașini de îmblățit,
locomobile, părți
de mașini, motoare
ori străformarea
lor, mori, cazane,

cumpene, pompe, tulumbe, etc. Indreptarea osiilor mașinelor
de îmblățit, etc. Benzin, motoare, absorbitoare de gaz pen-
tru oleu brut, ori transportarea părților alcătuitoare în
timp seurt, cu prețuri convenabile. Totodată recomand pân-
zele mele de fir, din fir negru ori zincuite, în orice mărime
și cantitate, cu prețuri ieftine de fabrică. La dorință servese
cu prospecte și planuri gratuite.

Fabrică și atelier de reparatură pentru cumpene.

Mare magazin de mașini
economice

Agentura fabricii de ma-
șini a căilor ferate un-
gare. Vânzare de motoare

Mai de multe-ori premiat cu medalie de aur
și argint.

Umrath & Comp.

Budapest, V., Váci-körút 60.

Își recomandă fabricațiile sale și anume:

Locomotive de drum de sine umblătoare de 6, 8 și 10 HP.

Locomobile de 3—200 HP pentru scopuri economice și industriale.

Mașine de treerat (îmblătit) cu putere de vapor, motorică, minat cu cai și cu mâna; mai departe: pluguri, grape, tăvăluguri, triore.

Mașine de sămănat.

Vânturători.

Batoze de curățit porumb.

Tocători de paie și nutreț.

Mașine de tăiat stecle.

Tumbe de stropit cu suc de gunoi în executarea cea mai bună,

cu prețuri moderate și condițiuni favorabile de solvire.

Catalog de prețuri românesc trimitem gratis și franco.

Corespondență română.

Mașine de cosit și secerat.

Zdrobitori de struguri.

Prese de struguri.

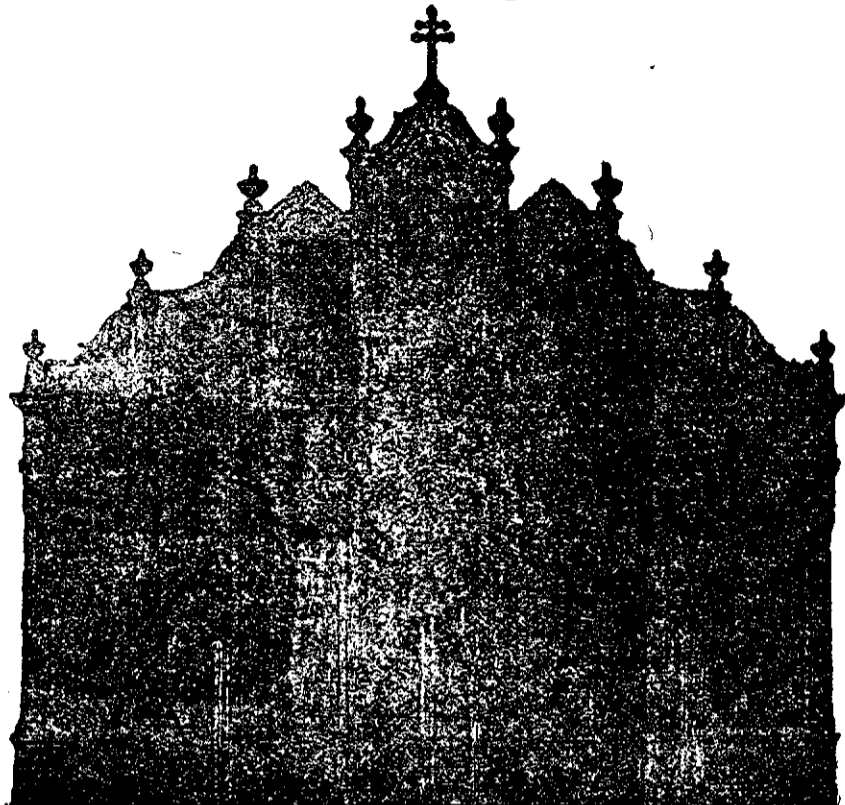
Morîșche de uruit.

Pompe de fântâni și

Schmidt János succesor Schmidt Ferencz

instituit pentru ridicarea altarelor în

Budapesta, Kőbányai-ut 53.

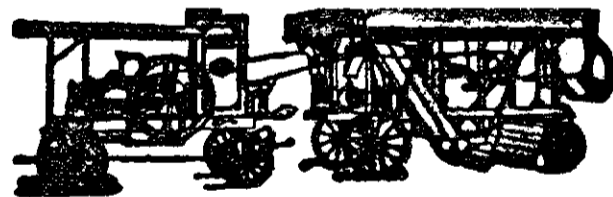
Pregătește: altare, amvoane, cripte, statui sfinte și întregul aranjament bisericesc, în orice stil, conform pretenziunilor artistice și pelângă prețuri convenabile. Se recomandă ca specialist, de München la renovarea altarelor vechi. Planuri și cataloage trimite gratuit precum și primirea muncii o face pe spesele sale proprii.

Prețuri moderate.

Condiții favorabile de plată.

400 decorațiuni și 36 premii de stat.

Motoare „OTTO” original.

Locomobile de benzin și Garnituri de trierat cu motoare complete. Motoare de sine mișcătoare. Motoare de ulei brut și gaz sugător

construiește în cele mai bune condițiuni

LANGEN & WOLF

FABRICĂ DE MOTOARE.

Filiala: Timișoara-Iosefin, Stada Bonnaz No. 12.

Cereți gratis cataloage și prețuri curente!

Se caută reprezentanți solizi!

Peste 106.500 bucăți funcționează în toată lumea!

„Someșana”,

instituit de credit și economii, societate pe acțiuni în D. S. — Filială în Ileanda-mare. — Giro-conto la Banca Austro-Ungară.

Cu capital social acționar de C. 400000.—
Fond de rezervă . . . . . „180000.—
efectuează toate operațiunile de bancă.

o o o o o o o

Acordă împrumuturi ipotecare, cambiali, pe lomcard. etc. — Primește depuneri spre fructificare pentru cari plătește 5 procente interese, iar pentru depuneri mai însemnate și stabile precum și pentru depuneri dela corporațiuni culturale și bisericesti solvește 5 procente și jum. la sută interese. Darea de venit o solvește institutul.

o o o o o o o

Depuneri și ridicări se pot face și prin poștă, spre care scop se cerere se trimite cheque-uri poștali. — Corespondența în limba română, maghiară și germană. o o o o o o o o o

Direcțiunea.

Cea mai veche și mare fabrică de motoare din lume!

Cineci fabricii cu aproape 8000 Ineratori și Funcționari!